

Påverkan på djur och växter av vägbyggnad och trafik.

DEL 1.

DJUR- OCH VÄXTLIV I RÖMOSSEN-LÅNGMOSSEN-OMRÅDET
I VALLENTUNA KOMMUN INFÖR NYDRAGNING AV VÄG E3.

Vägförvaltningen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Stockholms län, naturvårdsenheten

STOCKHOLM 1981, ISSN 0349 - 7895.

Författare till rapporten är Hans-Georg Wallentinus.

Uppgifter om undersökningsområdet mottas tacksamt under adress H-G Wallentinus, Härdstigen 46, 183 42 TÄBY.

Flygbilderna (bild 14-21) är granskade och godkända för publicering av Försvarsstaben, säkerhetsavdelningen, 1980-05-30.

I rapporten ingående kartor är granskade och godkända för publicering av statens lantmäteriverk 1981-10-14. Medgivande 81.0140.

Omslaget ritat av Monica Eriksson, länsstyrelsen.

Redigeringen av publikationen är gjord av Anders Bergquist, länsstyrelsen.

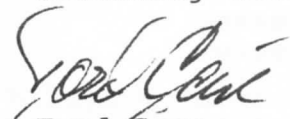
FÖRORD

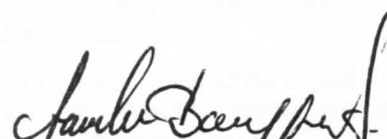
Föreliggande inventeringsrapport utgör den första av två delar. Första delen behandlar områdets status före vägens dragning i avseende på mark- och vattenkvaliteter, växt- och djurliv etc. Del 2 skall behandla vad som har hänt med mark och vatten, djur och växter efter det att vägen har varit i bruk cirka 1 år. Fältarbetet för del 2 beräknas vara slutfört under 1984

Inventeringen har utförts i länsstyrelsens regi. Inventeringsarbetet har utförts av Konsulterande ekologer genom fil. dr. Hans-Georg Wallentinus. Den slutliga redigeringen av publikationen har utförts av Anders Bergquist, länsstyrelsen. Fotografierna har tagits av Hans-Georg Wallentinus och Yngve Sjögren. Omslagsbilden har ritats av Monica Eriksson, länsstyrelsen.

Vägförvaltningen i Stockholms län har bekostat inventeringen och kommer även att bekosta del 2.

De värderingar och slutsatser som framförs i rapporten är författarens egna och länsstyrelsen har inte tagit ställning till dessa.

Tord Cewe

Anders Bergquist

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	sid
SAMMANFATTNING	5
INLEDNING	6
GEOLOGISKA FÖRHÅLLANDEN	9
HYDROLOGI	13
KULTURPÅVERKAN I OMRÅDET	16
VEGETATION OCH FLORA	19
FAUNA	23
Däggdjur	23
Vägens eventuella påverkan på de större däggdjuren	25
Fåglar	25
Preliminär artförteckning	27
Inventering av fågelbeståndet längs nya E 3 mellan Brottbys och Morsta	37
BILDTEXTER OCH BILDVINKLAR	40
FOTOGRAFIER	45
LITTERATUR	55
Bilaga 1 Upprop angående skogsområden som kan be- dömas vara värdefulla ur fågelsynpunkt	
Bilaga 2 Vallentuna Naturskyddsförenings skrivelse till kommunstyrelsen i Vallentuna med na- turvårdssynpunkter på den planerade drag- ningen av väg E 3.	
Bilaga 3 Vallentuna Naturskyddsförenings ansökan hos länsstyrelsen om avsättande av Rö- mossenområdet som naturreservat, mfl skri- velser angående Römossen.	
Bilaga 4 Svar från Stockholms länsförbund av SNF angående remiss om avsättande av Römossen/ Långmossen som naturreservat.	
Bilaga 5 Statens vägverk; skrivelse till länsstyrelsen angående beslut om att bidra ekonomiskt till en ekologisk studie av vägens inverkan på djur- och växtlivet vid Römossen/Långmossen	
Bilaga 6 Vallentuna Naturskyddsförenings yttrande angående ansökan om bildande av natur- reservat vid Römossen/Långmossen.	
Bilaga 7 Länsstyrelsens beslut angående bildande av naturreservat vid Römossen/Långmossen	
Bilaga 8 Förslag till undersökningsprogram	

STOCKHOLMS LÄN

 Römossen-Långmossen - området
Vallentuna-kommun

Ur topografiska kartan från lantmäteriverket.
Medgivande 81.0140.

Det undersökta skogsområdet norr om Össeby-Garns kyrka i Vallentuna kommun. Den nya sträckningen av E 3 mellan Brottbys och Söderhall har lagts in på kartan, liksom läget av den projekterade avfallsanläggningen vid Söderhall och Roslagsledens sträckning inom området enligt karta "Roslagsleden". Skala 1:50 000.

- Tipp
- Inventeringsområdet

SAMMANFATTNING

Den föreliggande rapporten söker sammanfatta vad som idag är känt om Römossen-Långmossenområdet i Vallentuna kommun inför den nydragning av väg E 3 mellan Brottbys och Söderhall som kommer att ske. Dessutom redovisas en kvantitativ fågel-taxering som skedde under försommaren 1979 och där fågelbeståndet taxerades längs den planerade vägdragningen. Tyvärr hade skogen då redan avverkats längs vägsträckningen varför vissa fåglar gynnats medan andra missgynnats.

Av fåglarna är ugglorna och skogshönsen de mest intressanta då det finns goda förekomster, efter omständigheterna, av sparvuggla, pärluggla, kattuggla, hornuggla, järpe, orre och tjäder. Vidare häckar fiskgjuse i området. Viltstammen är god, med mycket starka stammar av älg och rådjur. Lo har observerats i området.

Vägen kommer att dela skogsområdet i två delar, skilda åt av, förutom vägen, ett viltstängsel på ömse sidor om motortrafikleden. Detta kan medföra att djuren måste välja nya uppehållsområden, då många djur använt sig av hela Römossen-Långmossenområdet. Genomgångar under vägen har tveksamt värde, åtminstone för älgarna.

Vägen tvärrar Långmossen på en lokal vattendelare, varför vägens förroeningar, som vägsalt, kan spridas åt ömse håll. Om denna påverkan blir så stark att en vegetationsförändring kommer att ske är dock osäkert. Salt- och blyhalterna i mossens vatten kommer dock att följas.

Efter det att vägen färdigställts kommer en ny undersökningsomgång att genomföras, varvid eventuella effekter skall kunna konstateras. Denna undersökning sker minst ett år efter det att vägen tagits i bruk, preliminärt våren 1983.

INLEDNING

Det undersökta området, med myrkomplexet Römossen-Långmossen i centrum ligger i Össeby-Garns socken av Vallentuna kommun, ca 3,5 mil NNO om Stockholm. Området består av de barrskogs-partier, som begränsas av nuvarande europaväg 3 mellan Brottby och Morsta i öster och söder, Helgöåns dalgång (Vadadalen) i väster samt vägen Morsta-Ekskogen och en ö-v linje mellan denna väg och vägen Brottby-Kårsta i norr (se figur 1). Den största uppmärksamheten har ägnats områdena runt myrkomplexet samt längs den planerade sträckningen av E 3 mellan Brottby och Morsta. Omgivande åkerbruksområden med tillhörande dungar och betesmarker har studerats tämligen flyktigt.

Det nu aktuella skogsområdet är ca 1 600 ha. Det mera intensivt studerade området är drygt 300 ha. Områdets höjd över havet är 25-65 m, med de högsta höjderna V och Ö om Römossen. Myrkomplexet Römossen-Långmossen ligger enligt topografiska kartan i höj dintervall 40-50 m och på vägverkets kartor (höjdsystem RH 00) strax under 41 m.

Orsaken till denna rapports tillkomst var planerna på en ny sträckning av europaväg 3 mellan Brottby och Söderhall och de konflikter som därvid uppstod med naturvårdande intressen. Den ursprungliga vägplaneringen gjordes så tidigt som 1965, med vissa justeringar 1967. Vägplanen fastställdes 1970. Vägplanerna aktualiserades under mitten av decenniet, varvid den då nybildade Vallentuna Naturskyddsförening (VNF) begärde, att Römossen-Långmossen skulle avsättas som naturreservat (bil. 1-3). I remissvar till länsstyrelsen beträffande denna begäran (bil. 4), ansåg Stockholms länsförbund av Svenska Naturskyddsföreningen att den 1970 beslutade vägsträckningen knappast uppfyller minimikraven på ekologisk grundsyn i planeringen, om vilket Riksdagen beslutat 1972.

I remissvaret gjordes också ett försök till bedömning av konsekvenserna på det aktuella området av en nybyggnad av väg E 3 i enlighet med 1970 års beslut. Där berördes också något den alternativa vägdragning, längre österut, som föreslagits av VNF. Här kan inom parentes tilläggas att en sådan vägdragning inte skulle påverkat myrområdets avrinningsområdet.

Under ärendets behandling beslutades om en vägdragning i enlighet med den tidigare planen. 1978 beviljades extra medel för byggande av vägen med start 1979. I samband med detta avsattes max. 50 000 kronor för en ekologisk undersökning av effekterna av den beslutade vägdragningen på framför allt djurlivet (bil. 5). Den föreliggande rapporten, är redovisningen av första delen av denna undersökning.

Vägverket framhåller i sitt yttrande att den tidigarelagda byggstarten kan medföra störningar för den planerade inventeringen av framför allt faunan. "Av remisshandlingarna framgår dock att de olika inventeringar, som redan har skett under de senaste åren har varit så pass omfattande att de kunnat ligga till grund för en framställan om att området förklaras som naturreservat".

Utan att vilja gå i polemik mot Statens Vägverk, konstaterar jag bara att det är skillnad på att göra en kvalitativ, eller på sin höjd semikvantitativ undersökning som grund för ansökan om avsättande som naturreservat, och en kvantitativ undersökning för att klarlägga beståndsförändringar som en följd av byggandet och användningen av en ny väg. Trots detta hyser jag visst hopp om att åtminstone till viss grad kunna peka på eventuella beståndsförändringar.

I en begäran från VNF till Länsstyrelsen i februari 1979, framhålls att området väster om den planerade vägen skulle

förklaras som naturreservat trots beslutet om byggande (bil.6) Begäran om avsättande av Römossen-Långmossen som naturreservat avslogs dock av Länsstyrelsen i mars samma år (bil. 7).

I skrivelse till Länsstyrelsen i januari 1979 skisserade jag ett förslag till undersökningsprogram, vilket senare godkändes av Länsstyrelsen (bil. 8).

De nödvändiga avverkningarna genomfördes vintern och våren 1979, varför inga mer kvantitativa undersökningar alltså kunde göras i den "opåverkade" skogen. Av olika anledningar kom inte fågeltaxeringen längs vägen igång förrän i början av juni 1979.

I rapporten görs ett försök att redovisa områdets tillstånd "före" vägens tillkomst. Redovisningen bygger främst på vad jag kunnat få fram genom intervjuer och genom att gå igenom tillgängliga rapporter (främst från Angarngruppen) och skrivelser. Dessutom har jag själv anteckningar från området från omkring 1973 och framåt. Sommarens taxering gjordes längs vägsträckningen där, som nämnts, avverkning redan skett. Detta har påverkat artsammansättningen något.

Då vägen varit i bruk en tid (minst ett år) skall flora och fauna undersökas på nytt, för att konstatera ev. effekter av vägen. Vägen skall enligt planerna tas i bruk hösten 1981 och undersökningens del två kan då genomföras våren 1983 och rapportering ske våren därpå. Undersökningar med lägre intensitet kommer dock att göras även under perioden mellan 1979 och 1983. Då det gäller vegetationen kan dock förändringarna ta mycket lång tid (Bäckman et al. 1978) och de ligger alltså utanför ramen för denna inventering. Möjligen kan de vattenkemiska undersökningarna ge indikationer på möjliga förändringar i myren. Undersökningar av påverkan

på djurlivet av vägar är sparsamma i vårt land och har främst behandlat viltolyckor längs vägar (jmf Göransson et al. 1978).

Under sommaren 1979 har en del vattenprov tagits i Långmossen. Denna provtagning kommer att fortsätta under perioden mellan de två undersökningsomgångarna.

För att få en så god och rättvisande bild som möjligt av växt- och djurlivet i Römossen-Långmossenområdet vill jag uppmana läsaren att notera felaktigheter i rapporten göra kompletteringar och redovisa fynd av arter i området och sända dessa noteringar till mig, för att del 2 av denna rapport skall kunna bli så fullständig som möjligt och ge de upplysningar om vägens inverkan på djur och växter som avsetts med projektet.

GEOLOGISKA FÖRHÅLLANDEN

Uppgifterna i detta avsnitt har företrädesvis hämtats ur Möller & Stålhös (1974) samt Elfström (1976).

Området i sin helhet ligger på urbergsunderlag. I området är den dominerande bergarten gnejsgranit (figur 2). I SV-NO riktning löper ett stråk av granit. Detta stråk underlagrar hela Römossen och nordligaste delen av Långmossen. Vid Brottbj och Vada finns också en granitförekomst. Dessutom finns mindre förekomster av grönstenar, främst söder om Långmossen.

De lösa avlagringarna består huvudsakligen av kalkfattiga moräner, men genom områdets brutenhet har annat material samlats i svackor och sprickor (figur 3). Här är glaciallera vanligast, men även postglacial lera förekommer här och där, främst i nordost och ost, men även i söder. Torv-

bildningen har också varit riklig i området, med myrkomplexet Römossen-Långmossen som dominerande område. Framför allt i sydost, syd och väst har grovmo och sand avsatts. Isrörelsen har varit rakt från norr.

Römossen hör till de få mossar i området som borrats. Torvdjupet är enligt jordartskartan 4,5 m. Lagerföljden framgår av tabell 1.

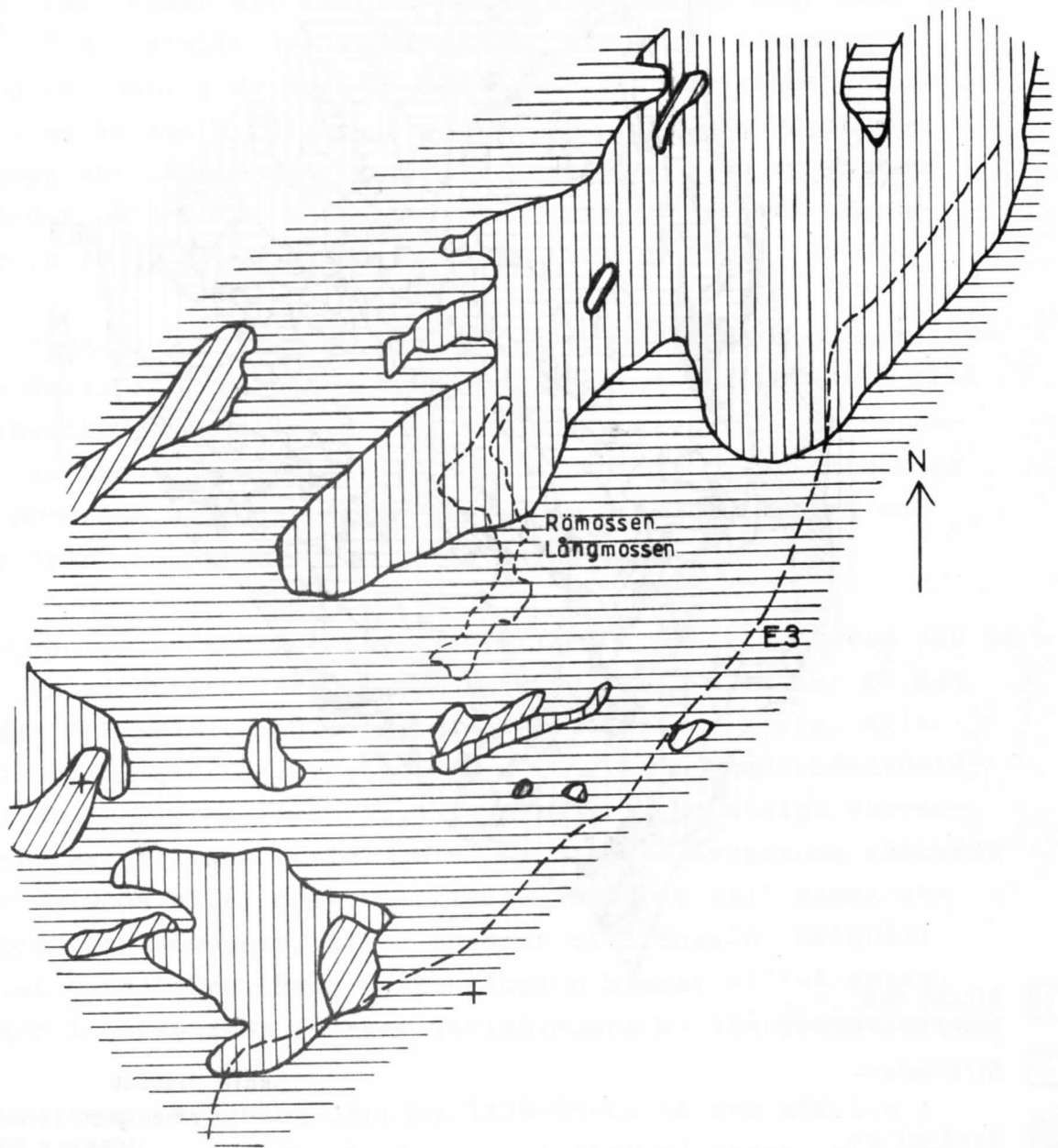
Tabell 1. Borrning av Römossen, 2 000 m⁰ om Klingsboda. Utförd av SGU 1953 (ur Möller & Stålhös, 1974 och Elfström, 1976)

0	- 0,9 m	Vitmosstorv, lågförmultnad
0,9	- 2,1 m	- " - högförmultnad
2,1	- 3,7 m	- " - lågförmultnad
3,7	- 4,2 m	Starr - vitmosstorv
4,2	- 4,7 m	Starrtorv
4,7	- 5,3 m	Lergyttja
5,3	- 5,4 m	Gyttjelera
över	5,4 m	Sand

Om man antar att Römossens yta ligger på nivån +40,5 m skulle lergyttjans övre gräns ligga på ca +36 m, vilket innebär att "mossen" höjde sig ur havet för ca 4 500 år sedan.

Römossen är också upptagen i förteckningen över geologiskt intressanta objekt i Stockholms län (Elfström 1976). Mossen klassas där av Robert Lagerbäck till klass 1-2 i en tregradig skala vad gäller skyddsvärde. Klassindelningen var denna: 0 = fridlysning icke motiverad, 1 = fridlysning kan ske, 2 = bör absolut fridlysas. De använda värderingskriterierna är de, som upprättats av SNV (1975). 70 ha av mossens yta har av SGU bedömts ha sådana torvkväliteter att den skulle kunna användas till strötorv eller brännstorv (Elfström op. cit.).

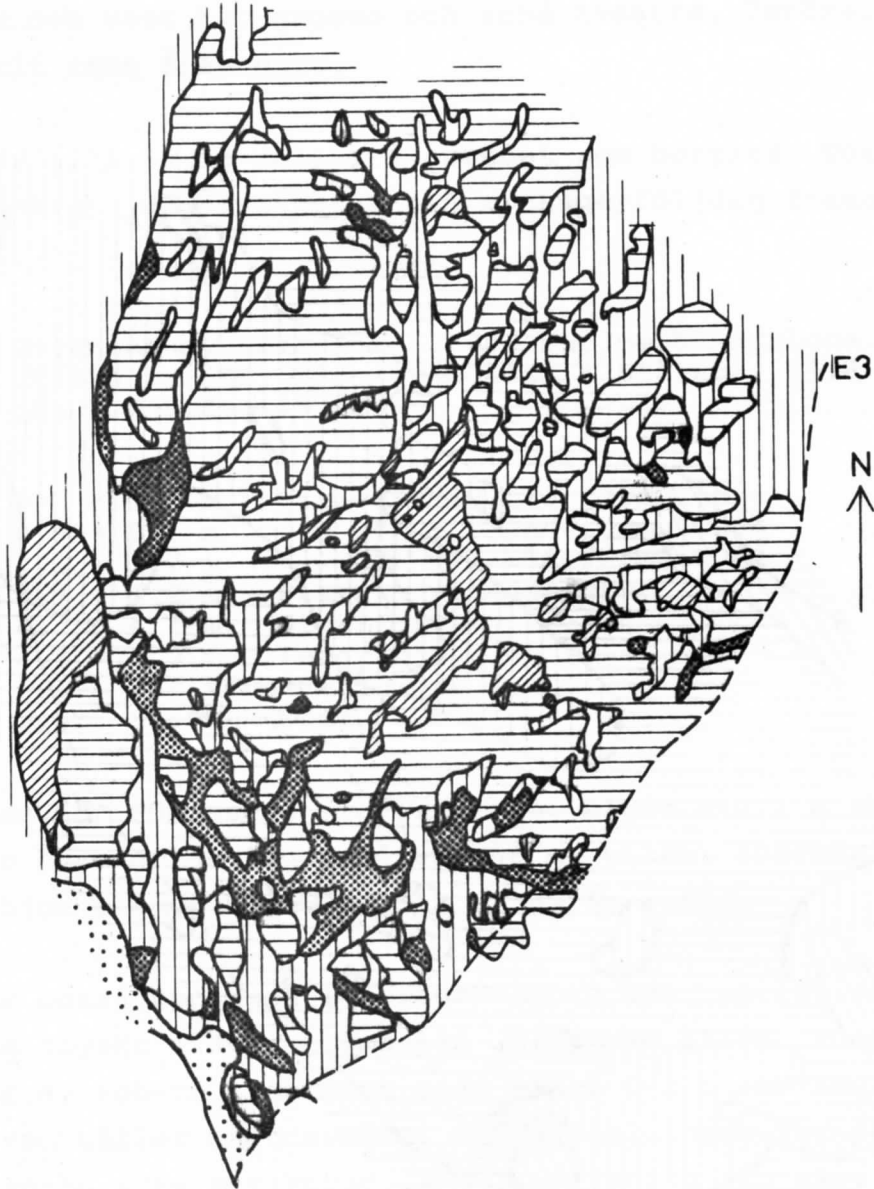
BERGGRUNDEN I DET UNDERSÖKTA OMRÅDET

- Grönsten
- Granit
- Gnejsgranit

Skala 1:50 000
 efter geol. kartbl.
 Uppsala SO. berggrund

DE LÖSA JORDARTERNA I DET UNDERSÖKTA OMRÅDET

- Glacial-och postglacial lera
- Strömlera
- Sand och mo
- Morän
- Torv

Skala 1:50000
 efter geol. kartbl.
 UPPSALA SO.

HYDROLOGI

Mossens hydrologiska förhållanden har aldrig, mig veterligt, beskrivits. Topografiska kartan (11 r UPPSALA SO, skala 1:50 000) visar att en vattendelare korsar myrkomplexet precis på det ställe där vägen kommer att korsa Långmossen. Mossens lutning är dock så liten att vattnet rinner än åt ena, än åt andra hållet (L. Almén, muntl.). En vägtrumma kommer att läggas ned, varför någon förändring av vattenståndet på endera sidan om vägen inte kommer att uppstå som en följd av vägbyggnaden (jfr Bäckman et al. 1978).

Römossen-Långmossen har alltså två utlopp; södra och mellersta delen av Långmossen avvattnas söderut via ett dike till Garnsvikens nordligaste del, medan Römossen samt norra delen av Långmossen avvattnas norrut via ett grävt dike norr om Römossen till dalgången väster om Stångberga gård och därifrån sannolikt mot SV till Garnsviken.

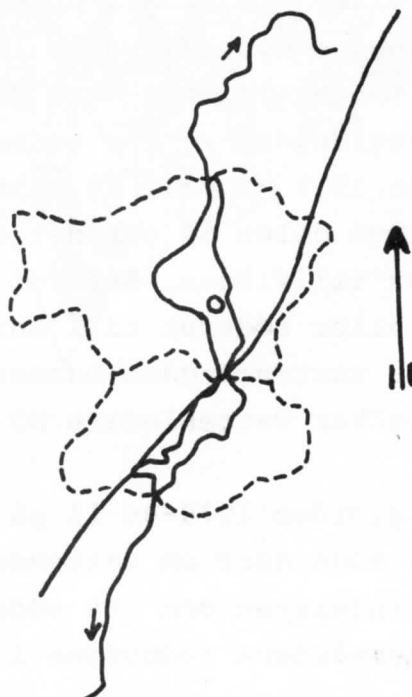
Avrinningsområdet är litet (figur 4), uppskattningsvis 360 ha för hela området inklusive myryta, varav 1/3 faller på det södra delområdet och följaktligen 2/3 på det norra. Alla tilllopp är diffusa. Väglängden av E 3 genom nederbördsområdet är ca 2,2 km (från 15,9 km till 18,1 km enligt Vägverkets kartor). Den övriga delen av området avvattnas västerut mot Helgöån eller dess tillflöden, österut till samma avflöden som Römossen, eller söderut till Husaån (Helgöån) eller Garnsviken. Hela vattenmängden hamnar alltså antagligen i Garnsviken (osäker vattenledare NO Stångberga gård).

En vattenprovtagning gjordes 1979-06-11 på tre ställen i Långsmossen, ett prov togs norr om vattendelaren, ett uppskattningsvis på vattendelaren och ett söder om vattendelaren (figur 5). Analysvärdena redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Vattenkemisk provtagning i Långmossen 1979-06-11
 Värderna anges i milliekvivalenter per liter vatten
 (mekv/l)

Station:	I	II	III	
Kalium	0.008	0.008	0.011	mekv/l
Natrium	0.100	0.107	0.143	"
Kalcium	0.503	0.369	1.115	"
Magnesium	0.113	0.096	0.212	"
Klorid	0.07	0.06	0.07	"
Sulfat	0.56	0.40	1.24	"
Nitrat	0.009	0.005	0.004	"
Ammonium	0.012	0.011	0.014	"
Alkalinitet	0.03	0.04	0.06	"
pH	5.44	5.58	5.75	
Ledningsförmåga	6.38	4.85	13.40	mS/m

Fig 4

Römossen-Långmossens avrinningsområde. En vattendelare går genom Långmossen och delar upp avrinningsområdet i två delområden om 120 respektive 230 ha, vilka avvattnas åt olika håll. Gränsen mellan de två mossarna går dock vid moränholmen i det norra avrinningsområdet.

De kemiska analyserna visar, som väntat, låga värden även om variationen mellan stationerna är anmärkningsvärd (se t.ex. magnesium och sulfat). Viktigt är i detta sammanhang att kloridvärdena är låga och jämna. Detta gör det lättare att konstatera påverkan från vägsalt.

1979-10-31 togs också prover för analys av tungmetaller vid station II. Följande halter uppmättes (mg/l): bly 0, koppar 0,021, zink 0,034, järn 0,745, mangan 0,050 och kadmium 0.

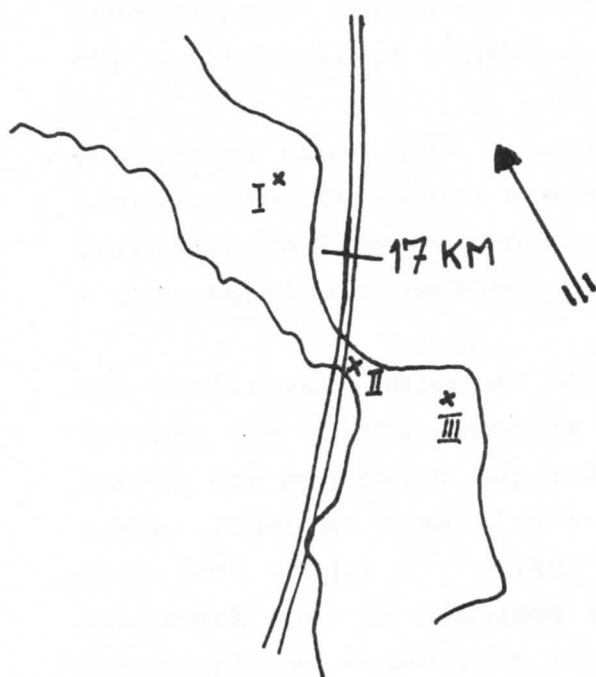

Fig 5

Provtagningsplatser för vattenprovningen 1979. Dragningen av E 3 framgår av figuren. Ungefär vid provtagningspunkt II ligger vattendelaren. Siffran 17 KM refererar till Vägverkets markeringar.

KULTURPÅVERKAN I OMRÅDET

Den största kulturpåverkan i området utgörs av hyggena, vilka speciellt på marker tillhörande Husa (Stockholms kommun) fått stor omfattning (foto 21). Mycket av den kvarvarande skogen är dock också avverkningsmogen.

Till mosseområdet går tre vägar; en från söder längs Långmossens östra sida till Långmossens norra del, två från Husa i väster mot dels Römossens NV ände, dels Långmossens SV del. Ingen av de två senare kommer dock i närheten av mossen, som närmast ca 600 m (se figur 7).

Avverkning av mossarnas tallvegetation har endast skett i ett smalt stråk på Långmossen.

Bebyggelse finns inte i området, annat än i kanten mot odlingsmarken. En mindre stuga står dock uppställd på Sundby:s mark på Långmossens västsida. En teleledning löper i O-V riktning i områdets norra del.

Den nordligaste delen av Römossen har dikats och sannolikt använts för odling under en kortare tid (se figur 7 och 8). Likaså har man tagit upp inägor på marker tillhörande Tof-testa. Ingen av dessa finns med på den ekonomiska kartan från 1904 (figur 7), vilket däremot numera övergiven odlingsmark norr om Römossen gör. (Även denna benämns Römossen på nya ekonomiska kartan). Det dikade området på norra Römossen är nu under stark igenväxning med grenrör, älgört, vass och glasbjörk (foto 9).

Till kulturpåverkan måste väl också trafikbuller räknas. Redan idag är bullerstörningen från E 3 påtaglig vid Römossens NV del vid vissa vindriktningar, fastän avståndet

Å	Åkermark
	Myrmark
	Gräsmark
	Lövskog
	Barr- och barrblandskog
○	Lövträd
+	Tall
*	Barrträd (blandskog)
∩	Hygge
///	Sly
■	Tomt eller annan bebyggelse
	Väg
	Bäck/dike

Schematisk vegetationskarta över det undersökta området. Efter flygbilder i färg, skala 1:20 000 fotograferade 1974. Kartan har ej fältkontrollerats. Den förhållandevis stora hyggesarealen har ökat ytterligare något efter 1974.

E 3

till vägen är närmare 3 km (den nya vägen kommer att ligga på ca 1 km avstånd från denna punkt vid den nordvästra vägens vändplan).

Vid västliga vindar utgör Römösseområdet inflygningsstråk för östvästliga landningsbanan på Arlanda. Detta buller kan tidvis bli mycket störande och ligger i en helt annan ljudnivåklass än från nuvarande E 3. Vid vissa vindar kan man också höra starterna från Arlanda, samt Roslagsbanan mellan Täby och Kårsta (avstånd minst 4 km). Vägen Brottbys - Kårsta hörs dock bara i västligaste delen av området.

Roslagsleden går genom området och korsar mossen vid dess nordligaste del. Om trafiken på leden är så stark att den stör djurlivet är tveksamt, men ett tydligt markslitage har kunnat konstateras på Römossen. Spångning är här av nöden om inte skadorna skall spridas ytterligare! Dessutom har skogsbrand inträffat vid leden öster om mossarna, som en följd av vandrares ovarsamhet med eld. Leden kommer att korsa vägen i tunnel vid 17,7 km (vägen korsar Långmossen vid 16,8 km).

VEGETATION OCH FLORA

Som beskrivits i avsnitt 2, är området mycket småbrutet, med en variation från berg i dagen, via morän, till lera, sand och/eller torv i sänkorna. Detta medför att vegetationen blir mycket mosaikartad. Som regel dominerar tall på hållmarkerna och moränerna (foto 1), medan granen dominerar på lerorna (foto 2). Inslaget av löv, främst björk men även jämförelsevis mycket asp, är dock stort. Speciellt gäller detta i små svackor i terrängen, där man ofta får en utbildning av kärr med dominans av glasbjörk och klibbal (se vegetationskartan, figur 6).

På äldre hyggen lämnades tidigare ofta en skärmställning av tall (foto 3) och på andra hyggen kan björken ha fått en stark ställning. Genom att hyggen med skärmställda tallar och hållmarker på flygbild kan vara mycket lika, föreligger på den punkten säkert en hel del fel i vegetationskartan.

Römossen-Långmossen består dels av skogklädda, dels av öppna partier (figur 8). Vackert utbildad skvattram-tall-vegetation finns dels på Römossen, dels på Långmossen (foto 4). Norra delen av Römossen är lövskogsbevuxen, främst av glasbjörk. De öppnare områdena utgörs av fattigkärr och skall alltså inte, ekologiskt sett, kallas mosse. Som mosse kan man endast klassa de tallbevuxna områdena, vilka är typiska för den östsvenska, tallbevuxna mossetypen. Norra delen av Långmossen kan på sikt utvecklas till en tallmosse, eftersom tall håller på att långsamt vandra in på den öppna myr-
ytan. Likaså finns ett mindre, triangelformigt, område på sydligaste delen av Långmossen, där tallen står tämligen tät, men fortfarande mycket låg.

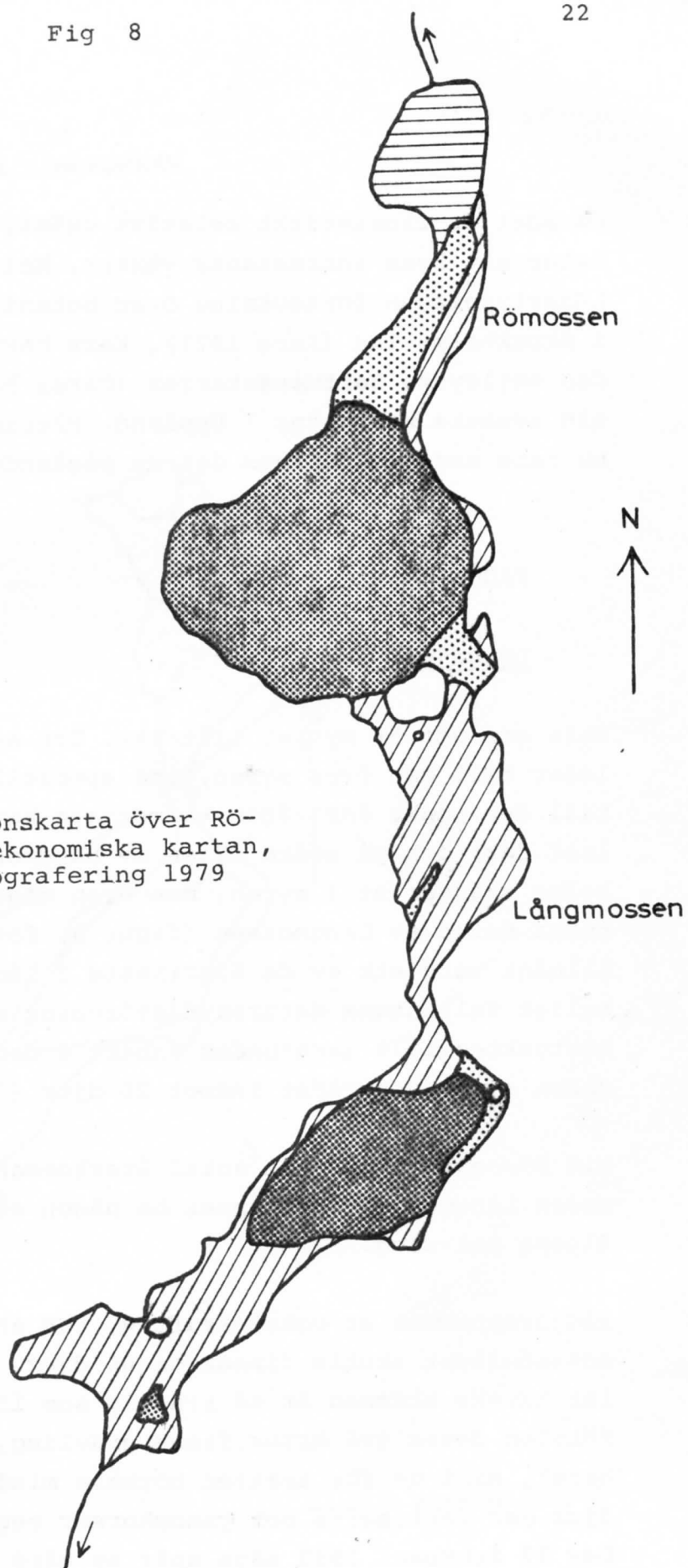
På de öppna myrpartierna dominerar vitmossor i bottenskiktet. Bland de högre växterna märks främst tuvdund, hjortronrosling, tranbär och några starrarter (foto 10). Speciellt på Römossen är inslaget av pors och blåtåtel rikligt (foto 5). I vissa, fuktigare partier som har mer karaktär av övergångskärr, finns också mycket kråklöver, dybläddra, ängsull och olika starrarter. Detta är fallet med den lilla vattensamling, som ligger mitt på vattendelaren och som antagligen kommer att fyllas ut vid vägbyggandet (foto 6).

Dessutom finns på en del myrpartier ett kraftigt inslag av bladvass (foto 7-8 och 19) och glasbjörk (foto 9). I kanten mot myrens skogklädda områden är odonet vanligt vid sidan av porsen.

Det undersökta området, som det ser ut på den gamla ekonomiska kartan från 1904. Lägg märke till den stora utbredningen av våtmarker i området.

Något mer detaljerad vegetationskarta över Römossen och Långmossen. Efter ekonomiska kartan, Vägverkets kartor och flygfotografering 1979 (snedbilder). Skala 1:10 000.

- Tall
- Lövskog
- Igenväxande, dikad myr
- Öppna myrtytor

Övrigt ofyllt (= omgivande mark+öar i myren, inga trädtecken används!)

Området är floristiskt relativt okänt, men anses ha möjligheter att hysa intressanta växter. Hela området tas upp i Länsstyrelsens förteckning över botaniskt värdefulla områden i Stockholms län (Kers 1977). Kers har på myren bl.a. funnit den sällsynta Hartmansstarren (*Carex hartmani*), vilken har sin svenska nordgräns i Uppland. Floran har av tidsskäl ännu inte undersökts inom det nu pågående projektets ram.

FAUNA

Däggdjur

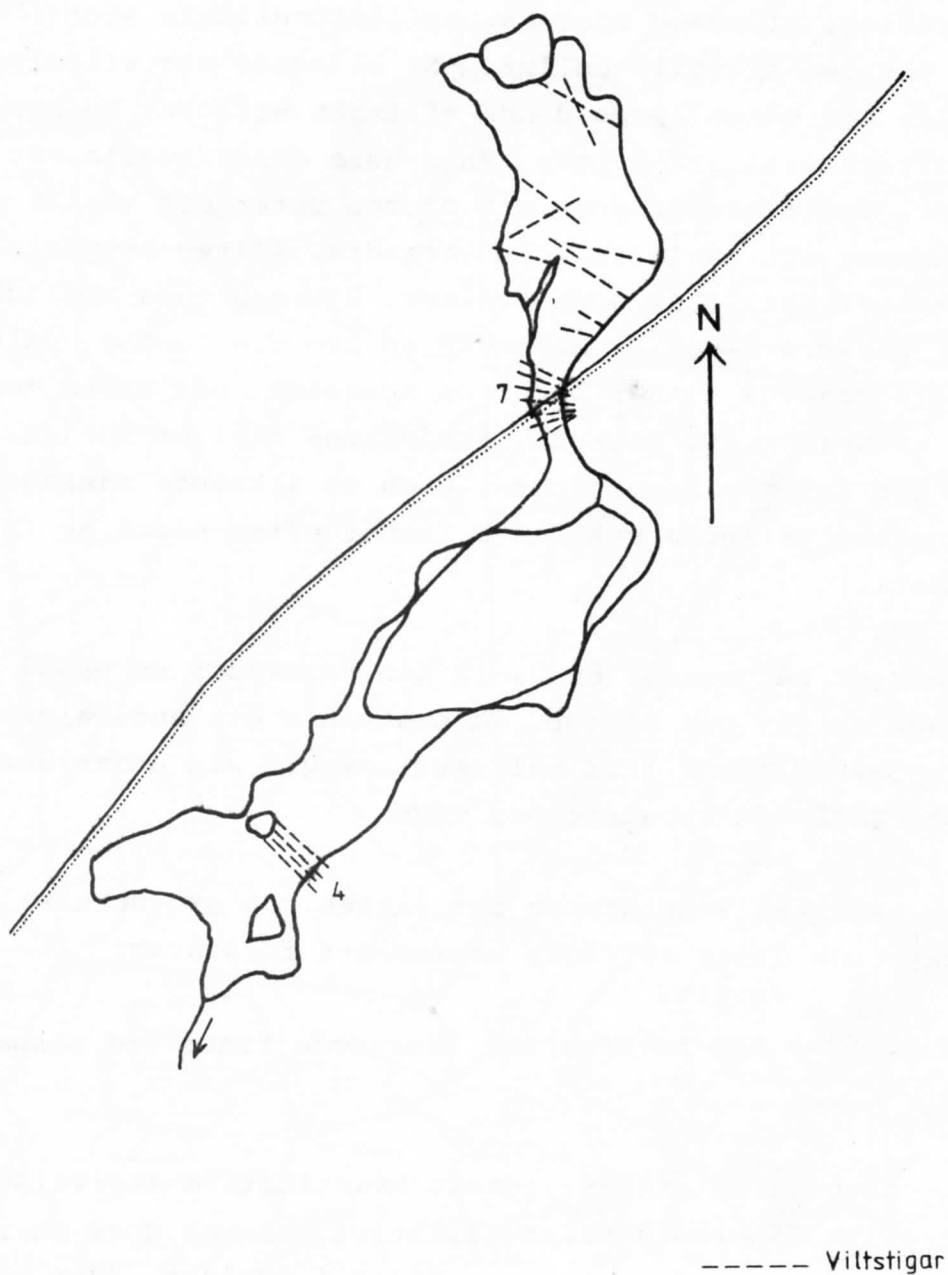
Hela området är mycket viltrikt. Ett stort antal viltväxlar leder till och över myren, med speciella koncentrationer till den punkt där vägen kommer att korsa myren (det är smalast där) och på södra delen av Långmossen, där en moränholme skjuter ut i myren, men även mindre koncentrerat på hela norra delen av Långmossen (figur 9, foto 14). Området anses allmänt vara ett av de älgrikaste i länet, beräknad stam enligt Vallentuna Naturskyddsförening minst 30 djur. Under höstjakten 1979 inräknades enbart i den sydligaste tredjedelen av skogsområdet inemot 20 djur (C. Almén muntl.).

Vid Römossen finns ett antal återkommande kalvningsplatser, medan Långmossen inte anses ha någon större betydelse för älgens kalvning.

Rådjursstammen är också kraftig, VNF anger att inom själva mosseområdet skulle finnas ca 60 djur. I områdets södra delar kanske stammen är så kraftig som 150 djur (L. Almén). Förutom dessa två arter finns grävling, räv och hare (skogshare), samt de för trakten normala mindre däggdjuren. Lodjur har iakttagits och genomkorsar regelbundet området. Den 17 februari 1980 sågs spår av mård på Römossen. Ekorr-

VILTVÄXLAR PÅ LÅNGMOSSEN

Koncentrationer av viltväxlar på Långmossen.
Efter flygfotografering med infraröd-känslig
färgfilm i maj/juni och september 1979.

stammen är uppenbarligen på väg att snabbt bli starkare av mängden spår att döma.

Vägens eventuella påverkan på de större däggdjuren

Vägens inverkan på viltstammen anses inte bli av någon större betydelse, eftersom djur har en jämförelsevis stor förmåga att anpassa sig till buller. VNF befarade att viltolyckorna skulle bli många längs denna viltrika sträcka. Nu kommer dock viltstängsel att byggas längs hela den aktuella vägsträckan. Detta medför dock att djuren öster och väster om vägen kommer att isoleras från varandra. Vilken betydelse detta kommer att få är dock osäkert. Djurens enda möjligheter att passera vägen är dels via en bro vid Sundby, dels via Roslagsledens tunnel öster om Römossen. Det anses dock mindre sannolikt att älgarna, åtminstone till en början, kommer att använda genomgången, även om liknande passager har fungerat på andra ställen i landet efter några år (N.Sjöberg muntl.).

Vid besök på Långmossen 80-01-12 konstaterades en mängd spår på mossen av räv och rådjur, däremot inte ett enda älgspår. Möjligen har älgarna (tillfälligt?) dragit sig undan beroende på de pågående arbetena med vägen.

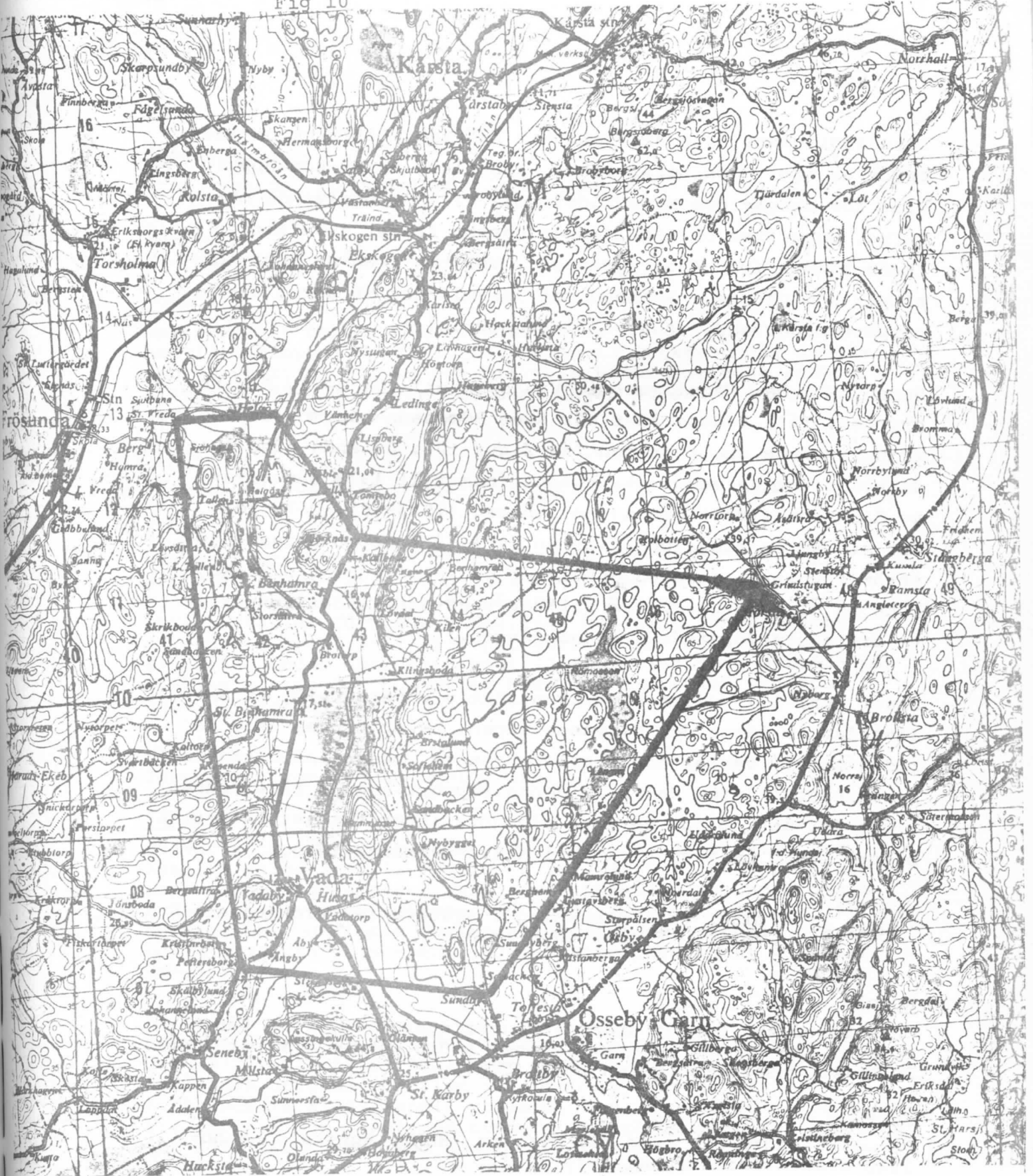
Det kan redan nu konstateras att jakten och skogsbruket på de marker som delas av vägen kommer att försvåras.

Av övriga djur kan noteras att åkergroda finns vid mossarna.

Fåglar

Som för däggdjuren saknas i stort kvantitativa angivelser för de olika fågelarterna. Kvalitativt har man dock en rätt god uppfattning om de arter som finns i området, även om

Fig 10

Det av Angarngruppen undersökta "Vadaområdet"
 (Sollenberg 1978)

Ur topografiska kartan från lantmäteriverket
 Medgivande 81.0140.

lokalangivelser ofta är svåra att få fram. Eftersom området omges av åker- och betesmarker, kan flera arter som uppgivits för skogs- och myrområdet höra till de omgivande markerna. Uppgifter om fågelfaunan härrör främst från serien "Meddelanden från Angarngruppen", VNF och från de undersökningar som gjorts i samband med insamlandet av det i denna rapport redovisade undersökningsmaterialet.

Sedan 1972 har fågellivet i "Vadaområdet" följts av Angarngruppen. Till Vadaområdet hör även Römossen-Långmossen med kringliggande skogsområden (se figur 10). De enda någorlunda kvantitativa undersökningarna fram till 1979 redovisas av Sjöström (1973) och av Sollenberg (1973-78). Dels rör det sig om en skogshönstaxering 1971-72 runt mossarna (Sjöström op.cit.), dels om uppgifter på antal ugglor och skogshöns de olika åren. Dessa siffror redovisas under respektive art i den följande artgenomgången.

Under juni 1979 gjordes en kvantitativ undersökning av småfågelfaunan längs den blivande vägen. Avverkningen hade då redan skett, varför några arter gynnats, medan andra kanske missgynnats. Inför del 2 av denna rapport kommer fågelfaunan i området att följas så gott sig göra låter för att få ett bättre grepp om faunans kvantitativa sammansättning.

Preliminär artförteckning i systematisk ordning efter Sveriges Fåglar (SOF 1978)

Kricka

Observerad två gånger under inventeringarna 1979 vid Långmossen. Ena gången en ensam hane, andra gången ett par (JOS). Dessutom observerad våren 1977 (E.S.).

Gräsand

Då och då hörd och sedd vid myrarna (HGW). Äggskal, sannolikt från gräsand funna 1979 (JOS).

Småskrake

Överflygande. Römossen 22.4.1973 (Medd.).

Bivråk

Har häckat i området (ES).

Duvhök

Har häckat i området (ES). Observerad på de öppna markerna vid Sundby 1979 (JOS). Enligt Kjell Eriksson har duvhöken "flyttat på sig en bra bit från Römossenområdet sedan mitten av 70-talet, men Römossen ingår säkert i jaktrevi-ret" (KE i brev).

Ormvråk

Sågs landa med byte under inventeringarna 1979 (JOS).

Fiskgjuse

Häcker i området sedan flera år (HGW, ES, JOS, YES, KE). Det mest frekvent använda boet ligger på Långmossens västra sida. 1979 byggdes boet på, men häckning förekom inte (KE) i stället företogs antagligen häckning längre väster ut (HGW, JOS). I juli 1979 påträffades en sedan 1978 död fiskgjuse under det gamla boet (JOS). Om bobyttet berodde på avverkningarna för E 3 eller hade andra orsaker kan dock ännu ej klarläggas.

Lärkfalk

Iakttagen under häckningstid (ES).

Järpe

Häcker i området. Beståndet av skogshöns undersöktes, som nämndes inledningsvis, 1971 och 1972 (Sjöström 1973). Järpen visade sig vara den vanligaste hönsfågeln. Under dessa två år observerades järpen vid 18 tillfällen, vid fyra av dem kullar. De flesta järparna påträffades i frodig granskog och aldrig ute på mossen. 1973 observerades minst 4 kullar (Medd.).

Orre

Orre observerades av Sjöström vid tolv tillfällen under 1971 och 1972 i flertalet fall bara ensamma tuppar. "Vanligen påträffades orrarna på eller i kanten av mossen. Orrtupporna tycks numera alltid spela ensamma, men så sent som 1968 fanns ett orrspel med minst sex tuppar. Enligt uppgift förekom under 1950-talet spel med upp till tio tuppar".

1 maj 1974 observerades minst 8 tuppar (Medd.). Orrpopulationen förefaller att ha ökat de senaste åren (Almén). I juni 1979

observerades två tuppar spela på den blivande vägen vid vändplanen öster om Långmossen (JOS). Orrspel hördes också från området norr om Römossen (HGW). Dessutom har spel noterats från tallskogen på Römossen (YES).

Tjäder

Under 1971 och 1972 observerades tjäder vid tio tillfällen "och även här rör det sig i flertalet fall om enstaka tuppar. De har som regel påträffats i äldre grovstammig skog med inslag av fuktiga sänkor i anslutning till mossen. Gemensamma spel förekommer sannolikt inte längre. Under 1950-talet kunde, enligt uppgift, spel med upp till fem tuppar iakttas". Häckning har konstaterats 1968, 1972, 1973 och 1974 (Medd.). Spår och spillning sågs på vägröjningen nära vändplanen på östra sidan om Långmossen (JOS, HGW). Uppfattningen om dagens tjäderbestånd varierar. Stenvång (1977) anger att beståndet har ökat. På marker tillhörande Husa finns bara några enstaka tjädrar kvar (N. Sjöberg). På Toftesta finns en förhållandevis bättre stam (Almén).

Sothöna

Noteras överflygande, speciellt nattetid under den tidiga våren (HGW).

Trana

Har observerats i anslutning till området under häckningstid (ES).

Enkelbeckasin

Häcker regelbundet vid våtmarker i området. 1979 noterades fem par (par=spelande fåglar) längs vägsträckningen mellan Sundby och Morsta (JOS). Sannolikt också ett par vid Römossen (HGW).

Morkulla

Häcker allmänt i området. Allmänt dragande.

Skogssnäppa

Häcker vid våtmarker i området. Tre par längs vägsträckningen, varav ett par häckade vid vattensamlingen på vattendelaren, där vägen kommer att korsa Långmossen (JOS, HGW).

Gråtrut

Observeras överflygande (HGW).

Ringduva

Häcker i området. 1979 noterades sju spelande ringduvor längs vägsträckningen samt två vid Sundby (JOS).

Gök

Häckar i området med åtminstone ett par 1979 (JOS).

Ugglor:

Kattuggla Ugglornas förekomst inom området är, tillsammans
 Pärluggla med skogshönsen, av stort intresse, eftersom det
 Sparvuggla främst är dessa arters förekomst som gjort området
 Hörnuggla "berömt". Inom området förekommer sparvuggla, pärl-
 uggla, hornuggla och kattuggla. Av dessa häckar
 kattugglan i områdets randzon eller närmast utan-
 för, medan hornugglan häckar dels inom området,
 dels på tallbevuxna "åkerholmar" runt området.
 Tabell 3 visar uggleförekomsten i Vadaområdet en-
 ligt Angarngruppen och egna observationer (H=häck-
 ning). Som framgår av tabellen finns många fråge-
 tecken som behöver ersättas med siffror!

Tabell 3.

	Sparv- uggla	Pärl- uggla	Horn- uggla	Katt- uggla	Smågnagar- tillgång
1971 och tidigare	H	H	H	H	
1972	?	1	?	?	
1973	1	2	2	2	max.hösten 1973
1974	5	6	1	1	krasch våren 1974
1975	3	?	2	1	
1976	3	2	?	?	
1977	?	?	1	?	max.hösten 1977
1978	?	?	?	?	krasch våren 1978
1979	1	3 ^{1.}	?	1	bra övervintring

1. endast i mars

Som framgår av tabellen är ugglepopulationen i området tämligen stabil, med undantag av gnagarvåren 1974, då som mest fem sparvugglor och sex (!) pärlugglor hördes i området. Från gnagarvåren 1978 finns ingen rapport i Meddelanden från Angarngruppen. Uppgifter från detta år är därför välkomna!

Fram till 1971 var uppenbarligen Römosseområdet dåligt känt, eftersom relativt få uppgifter från området föreligger. För sparvuggla anges i Sollenberg (1972) för 1971 och tidigare att "flera lämpliga häckplatser finns. Spybollar har insamlats. Hittills föreligger inga observationer av fågeln".

Under våren 1975 kunde ett par observeras bekvämt vid den nordvästra vägens vändplan. Då kunde också ytterligare en spelande hane höras söderut från vändplanen. Enligt tabellen fanns alltså ytterligare en spelande sparvuggla i området under våren. Under normala år brukar två pärlugglor spela på eller i omedelbar anslutning till Römossen. 1974 noterades alltså så mycket som sex exemplar i området.

Hornuggla har häckat nära den sydvästra vägen (1973). Området är numera avverkat. Kattugglan är mer knuten till de öppna markerna runt skogen. Våren 1979, efter den för kattugglan mycket besvärliga snöintern, hördes en ropande kattuggla vid Vadadalens östra kant (HGW). Uppgifterna från 1974 på kattuggla och hornuggla förefaller underskattade.

Av ugglorna har sparvugglan möjligen gynnats av hyggena i området, eftersom de ofta uppehåller sig i kantzonen mellan skog och öppen mark. Stora aspar har lämnats på hyggena, vilket ger goda möjligheter för häckning

Tornseglare

Jagar över området.

Gråspett

En av de mest anmärkningsvärda observationerna. En hanne observerades vid Klingsboda i områdets nordvästligaste hörn, 25.2.1974 (Medd.).

Gröngöling

Under inventeringen i juni 1979 observerades gröngöling endast på de öppna markerna runt skogsområdet (JOS), men förekommer säkert inom skogsområdet, även om inga anteckningar visar detta.

Spillkråka

Ett exemplar observerat i skogen under inventeringen (JOS).

Större hackspett

Den minst ovanliga av hackspettarna. Under 1979 trolig häckning nära Långmossen (vägövergången) (HGW, JOS).

Tretåig hackspett

En hane observerades 21.4.1973 norr om Römossen och en hane väster om Römossen 12.5.1974 (Medd.). Häckning är alltså möjlig och inte helt osannolik, med tanke på den "norrlandsbetonade" terrängen.

Trädlärka

Trädlärkan är numera sällsynt, men lämpliga häckningsbiotoper finns i området. Trädlärka rapporteras 1.4.1973, 2 ex. Sofiehem i områdets västligaste del (Medd.) och 1 ex. vid Mamrelund i områdets sydostligaste del 10.6 (!) 1979 (JOS).

Sånglärka

Översträck främst under vårsträcket. Allmän på omgivande åkermark.

Ladusvala

Överflygande och jagande över mossen.

Trädpiplärka

En av de vanligaste tättingarna längs vägdragningen under inventeringen. I skogsområdet sjöng sju exemplar och på omgivande öppna marker fem exemplar, vilket ger ca 14 revir/km² i skogen och 17 revir/km² på de öppnare markerna. Vilket skall jämföras med siffran 15 revir/km² i barrskog enligt Ulfstrand & Högstedt (1976). Arten kan vara något gynnad av röjningen.

Ängspiplärka

Fyra sjungande ängspiplärkor observerades i skogsområdet 1979, vilket är anmärkningsvärt, då arten inte observerats under inventeringen för Svensk fågelatlas (KE). Sannolikt har avverkningarna för vägen givit gynnsamma häckningsbiotoper för ängspiplärkan. 15 ex. rastade på mossen 14.5.1978 (E.S.).

Sädesärta

1979 noterades två par sädesärta vid östra vägens vändplan, varav boet hittades i det ena fallet (även detta effekt av röjningen?).

Gärdsmyg

Observerades flera gånger under 1972 och 1973 (Medd.). Observationer av sjungande exemplar gjordes i maj-juli. Efter 1973 finns inga noteringar om arten. Förekomsten kan ha följts av pågående avverkningar eller vara en följd av goda bobyggnadsplatser i rotvältor efter höststormarna i slutet av 60-talet.

Järnsparv

Förekommer inte ovanligt i området. Längs vägdragningen 3-4 revir (JOS).

Rödhake

Vanlig i lämpliga biotoper. Sammanlagt noterades 11 revir längs vägen (JOS).

Rödstjärt

En sjungande hane vid östra vägens vändplan 1979 (JOS). Häckar sannolikt på flera ställen i området, där hållmarkstallskog eller hyggen med skärmträd finns.

Koltrast

Vanlig i området 1979. Nio sjungande hanar längs vägens skogsdel, motsvarande en populationstäthet på ca 18 revir/km²!

Björktrast

Tillfälliga observationer, speciellt i kanterna av området.

Taltrast

Römossen-Långmossenområdets vanligaste trastart, med 11-12 revir längs vägen, motsvarande en populationstäthet kring 23 revir/km²!

Rödvingetrast

Rödvingen är påfallande vanlig. Kommer nästan upp i samma täthet som koltrasten, eller ca 16 revir/km². Den stora tätheten kan bero på områdets "norrländska" karaktär.

Dubbeltrast

Dubbeltrasten häckar i området och observerades under 1979 på flera ställen vid Långmossen (HGW). En sannolik häckning norr om östra vägens slut (JOS). 8.9.1971 observerades 20 ex. på sträck vid Römossen (Medd.).

Trädgårdssångare

Observerad längs vägdragningen vid flera tillfällen 1979 (JOS), max. tre revir. Dessa är sannolikt en följd av avverkningarna.

Svarthätta

Ett revir i den björkskogsdominerade norra delen av Römossen 1979 (HGW).

Gransångare

Har observerats i området under häckningstid nästan årsvisst. Sannolikt genomförs häckning i trakten av samma anledning som för tretåiga hackspetten. Tillgängliga uppgifter: en sjungande vid Rödmosen 22.5.1972 (Medd.), ett ex. vid Römossen 29.6.1974 (Medd.), en sjungande sv Römossen 30.5.1977 (KE).

Lövsångare

Tillsammans med bofinken områdets mest allmänna art med 40-46 revir/km² enligt taxeringen längs vägen 1979.

Kungsfågel

Förekommer i områdets granskogar. Under inventeringen 1979 vid en och samma inventeringsrunda max. tre exemplar. Det skall noteras att häckningen avslutats i juni.

Grå flugsnappare

Observerades vid två tillfällen 1979 vid östra vägens vändplan (JOS).

Svartvit flugsnappare

Förekommer i björkskogsområdena vid Römossen och i de öppnare betesmarker, som finns runt barrskogsområdet.

Mesar: Av mesarterna har stjärtmes, entita, talltita, tofsmes, svartmes och talgoxe observerats. Någon notering på blåmes föreligger inte (!?). Beståndet längs vägen är svårt att skatta med den sena inventeringstidpunkten som utgångspunkt. Bofynd av stjärtmes gjordes 22.5.1972 norr om Römossen (Medd.).

Stjärtmes
Entita
Talltita
Tofsmes
Svartmes
Talgoxe

Nötväcka

Under 1979 noterades arten en gång, vid östra vägens vändplan (HGW).

Trädkrypare

Observeras då och då i området. Under 1979 två noteringar från området sv korsningen E 3-Långmossen (JOS) och en notering från Römossens norra del (HGW).

Törnskata

Ett par häckade uppenbarligen nära östra vägens vändplan 1979 (JOS). En effekt av röjningen?

Nötskrika

Observeras då och då. Under inventeringsarbetet 1979 observerades nötskrika tre gånger vid och norr om Långmossen (JOS).

Nötkråka

Har häckat i området (ES). En utflugnen kull hördes 30.5.1977 750 m sv Römossens södra ände (KE). Nötkråkan häckar i gammal granskog som ligger nära hasselförekomster.

Kråka

Överflygande

Korp

Korp har noterats i området under hela 70-talet. Följande uppgifter föreligger: 1 ex. vardera 2.4.1971, 4.9.1971 och 10.10.1971, samt 2 ex. 14.11.1971. Ett ex. Römossen 27.5.1973, 2 ex. 6.4, 7.5 samt i november och december 1974 och 16.11.1975 (samtl.Medd.). 1979 uppehöll sig 2 ex. i området (JOS), HGW). Ett av dessa noterades också i januari 1980 (HGW).

Stare

Observeras tillfälligt i kanterna av området.

Bofink

Jämsides med lövsångaren vanligaste art i området. Längs vägen kunde 22 revir konstateras, motsvarande ca 44 revir/km².

Grönfink

Häckar i området, även om grönfinken under inventeringen 1979 i stort slutat sjunga. Vid ett och samma inventeringstillfälle antecknades dock fyra grönfinkar längs vägen (JOS).

Grönsiska

Häckar i området. Regelbundet observerad runt Långmossen i juni 1979, sporadiskt längs den övriga delen av vägsträckningen (JOS).

Gråsiska

Observeras i området under vinern. Enstaka exemplar har noterats kring Långmossen vintern 1979-80, men mängden siskor varierar starkt med olika år.

Korsnäbb

Korsnäbbar flyger över då och då 1979. Häckar sannolikt goda kottår. Mindre korsnäbb artbestämd (Medd.) och utgör sannolikt huvudparten av korsnäbbarna. Större korsnäbb sågs ätande på Römossen 17.2.1980.

Domherre

Observeras sparsamt i området.

Gulspurv

Påfallande allmän längs vägsträckningen och på hyggerna. Längs vägen 9-11 revir. Gynnas av att skogen öppnas. Gulspurv förekommer också på de öppna markerna, där också ortolansparven blir ett karakteristiskt inslag. Beståndstätteten är ca 20 revir/km² i skogen och 30 på de öppna markerna, medan ortolansparvens revirtäthet är 17 revir/km² på de öppna markerna och 0 i skogen!

Sävspurv

Tillfälligt observerad vid Långmossen (JOS).

HGW = H-G Wallentinus
ES = Eva Stenvång
YES = Yngve Sjögren

JOS = Johan Stenlund
KE = Kjell Eriksson
Medd. = Angarngruppens årsrapporter

Inventering av fågelbeståndet längs nya E 3
mellan Brottby och Morsta

En inventering av fågelbeståndet längs den planerade sträckningen av E 3 mellan korsningen nuvarande E 3 - gamla Norrtäljevägen och vägen Morsta - Ekskogen genomfördes under perioden 4-13 juni 1979, dvs relativt sent under året. Inventerare var Johan Stenlund (JOS).

Sträckningen inventerades helt eller delvis vid fem tillfällen, varav tre morgon- och två kvällsinventeringar. Genom att inventeringen genomfördes så sent på året, hade säkerligen åtskilliga arter tystnat för året, varför de presenterade värdena får betraktas som minimumvärden.

Vid redovisningen har vägsträckningen delats upp i två områden, varav det första omfattar de öppna partierna mellan inventeringssträckans sydgräns och skogskanten norr Sundby, samt den nordligaste biten vid Morsta och det andra området mellanliggande skogs- och myrområde. Inom skogsområdet har en ytterligare uppdelning skett, vilken dock inte redovisas här. Längden av område A (öppet) är 2,3 km och längden av område B (skogen) är 3,9 km. Området intill 50 m på sidan om vägröjningen inventerades tillsammans med ev. fåglar på röjningsområdet. Den totala inventerade ytan på de öppna markerna blir då ungefär $0,23 \text{ km}^2$ + ev. vägröjning, och för skogsmarken $0,39 \text{ km}^2$ + vägen. Vid den senare redovisningen av revirtäthet har vägröjningens bredd satts till 30 m och de totala ytorna då $0,3 \text{ km}^2$ för område A och $0,5 \text{ km}^2$ för område B. Detta ger sannolikt för låga värden för rena skogsfåglar, därför har även totalantalet fåglar (tabell 4) och totalantalet revir per km väg (tabell 5) angivits.

Tabell 4. Artförteckning och antal revir alt. individ på sträckan
Brottby - Morsta.
Siffror inom parentes anger enstaka observationer.

Art	Område:	A	B	Art	Område:	A	B
Kricka		-	(1-2)	Sävsångare		1	-
Duvhök		(1)	-	Törnsångare		1	-
Fiskgjuse		-	1	Trädgårdssångare		-	1-3
Orre		-	(2)	Lövsångare		4	20-24
Tjäder		-	+	Kungsfågel		-	(3)
Fasan		(2)	-	Grå flugsnappare		-	1
Enkelbeckasin		-	5	Entita		-	(1)
Morkulla			allmän	Talltita		-	(1)
Skogssnäppa		-	3	Tofsmes		-	(2)
Ringduva		2	6	Talgoxe		-	(2)
Gök		-	1	Trädkrypare		-	(1)
Tornseglare			jagande	Törnskata		-	1
Gröngöling		(2)	-	Nötskrika		-	(2)
Spillkråka		-	1	Kråka		-	(1)
Större hackspett		1	1	Korp		-	1
Sånglärka		6	-	Stare		(1)	-
Ladusvala			överflygande	Bofink		6	22
Trädpiplärka		5	7	Grönfink		(2)	(2)
Ängspiplärka		2	4	Grönsiska		-	(3)
Sädesärta		-	2	Korsnäbb			överflygande
Järnsparv		-	4	Domherre		-	(1)
Rödhake		-	11	Gulsparv		9	9-11
Rödstjärt		-	1	Ortolansparv		5	-
Buskskvätta		1	-	Sävsparv		-	(1)
Koltrast		4	9				
Björktrast		-	(1)	Totalt artantal:		24	44
Taltrast		3	11-12				
Rödvingetrast		1	8				
Dubbeltrast		-	1-2				

Med revir menas här sjungande/spelande fågel, bofynd osv.

Tabell 5. Antal revir per km väg och km² i juni 1979

Art	Antal revir/km väg		Antal revir/km ² (avrundat till hela tal)	
	A	B	A	B
Enkelbeckasin	-	1.3	-	10
Skogssnäppa	-	0.8	-	6
Ringduva	0.9	1.5	7	12
Gök	-	0.3	-	2
Spillkråka	-	0.3	-	2
St. hackspett	0.4	0.3	3	2
Sånglärka	2.6	-	20	-
Trädpiplärka	2.2	1.8	17	14
Ängspiplärka	0.9	1.0	7	8
Sädesärta	-	0.5	-	4
Järnsparv	-	1.0	-	8
Rödhake	-	2.8	-	22
Rödstjärt	-	0.3	-	2
Buskskvätta	0.4	-	3	-
Koltrast	1.7	2.3	13	18
Taltrast	1.3	2.8-3.1	10	22-24
Rödvingetrast	0.4	2.1	3	16
Dubbeltrast	-	0.3-0.5	-	2-4
Sävsångare	0.4	-	3	-
Törnsångare	0.4	-	3	-
Trädgårdssångare	-	0.3-0.8	-	2-6
Lövsångare	1.7	5.1-6.2	13	40-46
Grå flugsnappare	-	0.3	-	2
Törnskata	-	0.3	-	2
Bofink	2.6	5.6	20	44
Gulspurv	3.9	2.3-2.8	30	18-22
Ortolansparv	2.2	-	17	-
Totalt	22.0	33.6-36.2	169	260-278

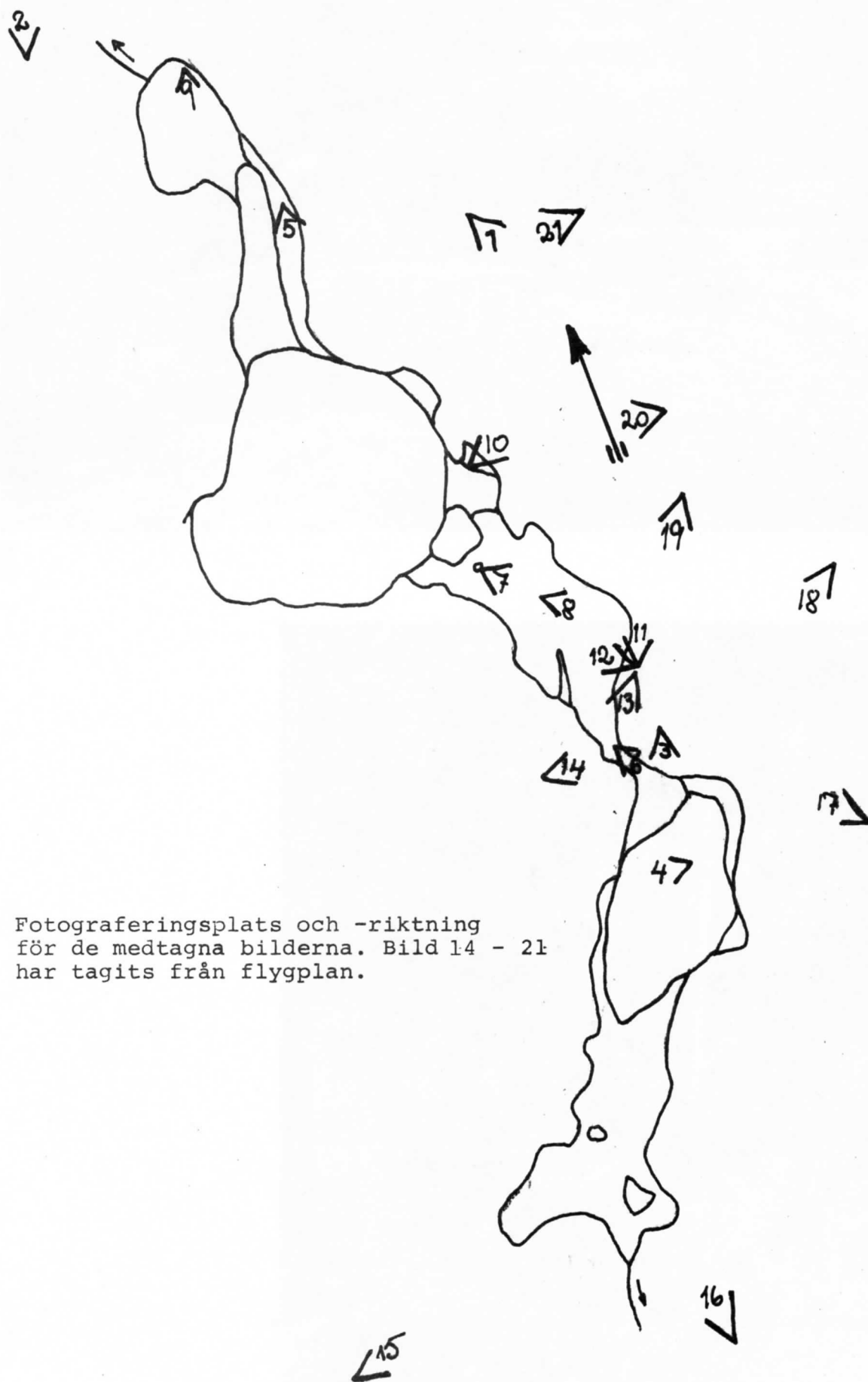
- Bild 1 Hällmarkstallskog längs Roslagsleden på östra sidan av Römossen. Lägg märke till, att inte ens på sådana torra marker har granen helt slagits ut, utan enstaka granar kan leva i sprickzonerna mellan bergknallarna. Foto: Yngve Sjögren 1976.
- Bild 2 Granskog på lerigt underlag norr om Römossen. Tallen håller sig dock kvar, samtidigt som björkar börjar komma in, antagligen som en följd av högre markfuktighet. Foto: H-G Wallentinus 1976.
- Bild 3 Hygge med skärmställning av tall och uppslag av björk. I bakgrunden Långmossen. Bilden är tagen strax söder om vattendelaren. Foto: H-G Wallentinus 1979.
- Bild 4 Skvattram-tallmosse på Långmossen. Mossen är av östlig typ, vilket innebär att den skall vara trädbevuxen med tall och ha undervegetation av skvattram. Foto: Yngve Sjögren 1976.
- Bild 5 Vegetation i kanten av Römossen, dominerad av blåtåtel och pors. Foto: H-G Wallentinus 1976.
- Bild 6 Vattensamling vid vattendelaren. (Se bild 14) Vegetationen har här karaktär av övergångskärr med inslag av kråklöver, ängsull och olika starrarter. Foto. H-G Wallentinus 1979.
- Bild 7 Långmossens norra del sedd från nordväst. Lägg märke till det kraftiga inslaget av bladvass. (jämför bild 8 och 19). Även uppslaget av tall framgår tydligt. I skogskanten i bakgrunden kommer motortrafikleden att gå fram. Foto: Yngve Sjögren 1976.

- Bild 8 Samma bildvinkel som bild 7 men bilden är tagen längre ut på mossen. I bakgrunden syns det blottlagda berg, vilket kommer att sprängas bort för att ge plats åt vägen (se vidare bild 11-13). I förgrunden syns det kraftiga inslaget av bladvass och tall, men även pors, kärrspira och tuv-dun. Foto: H-G Wallentinus 1980.
- Bild 9 Den tidigare uppodlingen av norra änden av Römossen, som nu är under stark igenväxning med älgört, bladvass, grenrör och björk. Bilden är tagen från Roslagsleden. Foto: H-G Wallentinus 1976.
- Bild 10 Öppet parti på sydvästligaste delen av Römossen. Lägg märke till inslaget av gräs och starr, pors och martallar. I kanten mot fastmarken en smal bård av glasbjörk, därefter tall. Foto: Yngve Sjögren 1976.
- Bild 11- Tre bilder tagna från det berg som syns på bild 8.
13 Bild 11 har tagits mot norr. Långmossen skymtar till vänster och vägdragningen mot Morsta till höger. Bild 12 har tagits mot nordväst och visar norra delen av Långmossen, med Römossens låga tallskog skymtande i bildens mitt. Lägg märke till att utom tall finns också ett inslag av glasbjörk på mossen och ett bälte av bladvass nära den hitre stranden. Samtliga bilder tagna av H-G Wallentinus 1980.
- Bild 14 Flygbild över vattendelaren i Långmossen. Vägen kommer att korsa mossen på det smalaste stället. Lägg märke till den vattensamling som visas på bild 6, och den stora mängden viltväxlar, som korsar just detta ställe (jämför fig 9). Bilden är tagen från nordväst. Samtliga flygbilder är tagna av Yngve Sjögren den 2 juni 1979.
- Bild 15 Røjning för väg E 3 söder om Långmossen, som skymtar i bildens övre vänstra hörn. Skogen är en blandskog med tall och gran men också ställvis ett stort lövinslag av vårtbjörk och asp. Bilden är tagen från sydväst

- Bild 16 Långmossens sydligaste del. På bilden syns det triangelformade området med martallar samt till vänster om detta Långmossens utlopp (mörkare färgat genom att det innehåller andra växter och är fuktigare). Røjningen för E 3 syns uppe till vänster och löper sedan i bildens övre kant. På denna bild är det svårt att se gränsen mellan mossen och vägrøjningen, men en smal flik av mossen går in på den blivande vägbanan något till vänster om bildens mitt. Moränholmen till höger om bildens mitt är, liksom förträngningen vid vattendelaren viktig ledlinje för korsande djur. Bilden är fotograferad mot nordväst.
- Bild 17 Långmossen med sitt tallbestånd till vänster och vattendelaren ungefär i bildens mitt. I förgrunden syns den östra vägen upp till mossen. Røjning för väg E 3 syns uppe till vänster i bilden och vägen kommer sedan att korsa Långmossen bortom de skärmställda tallarna. (jämför bild 3). Bilden är fotograferad mot nordväst.
- Bild 18 Långmossen sedd från norr med skvattram-tallmossen tydligt synlig. I förgrunden ett äldre hygge med skärmställda tallar. Till höger om tallmossen røjningen för E 3 som här sammanfaller med ett äldre hygge vilket förklarar det kraftiga slyuppslaget.
- Bild 19 Norra delen av Långmossen och røjningen för vägen mot Morsta. Lägg märke till det ljusa partiet i bildens övre del, vilket är ett av de tidigare nämnda vassbestånden, Ovanför detta går gränsen mellan Långmossen och Römossen. Bilden är fotograferad mot väster.
- Bild 20 Södra delen av Römossen, Största delen av Römossen är skogbeklädd. Under vingstöttan skymtar Långmossen. Bilden är tagen mot väster.

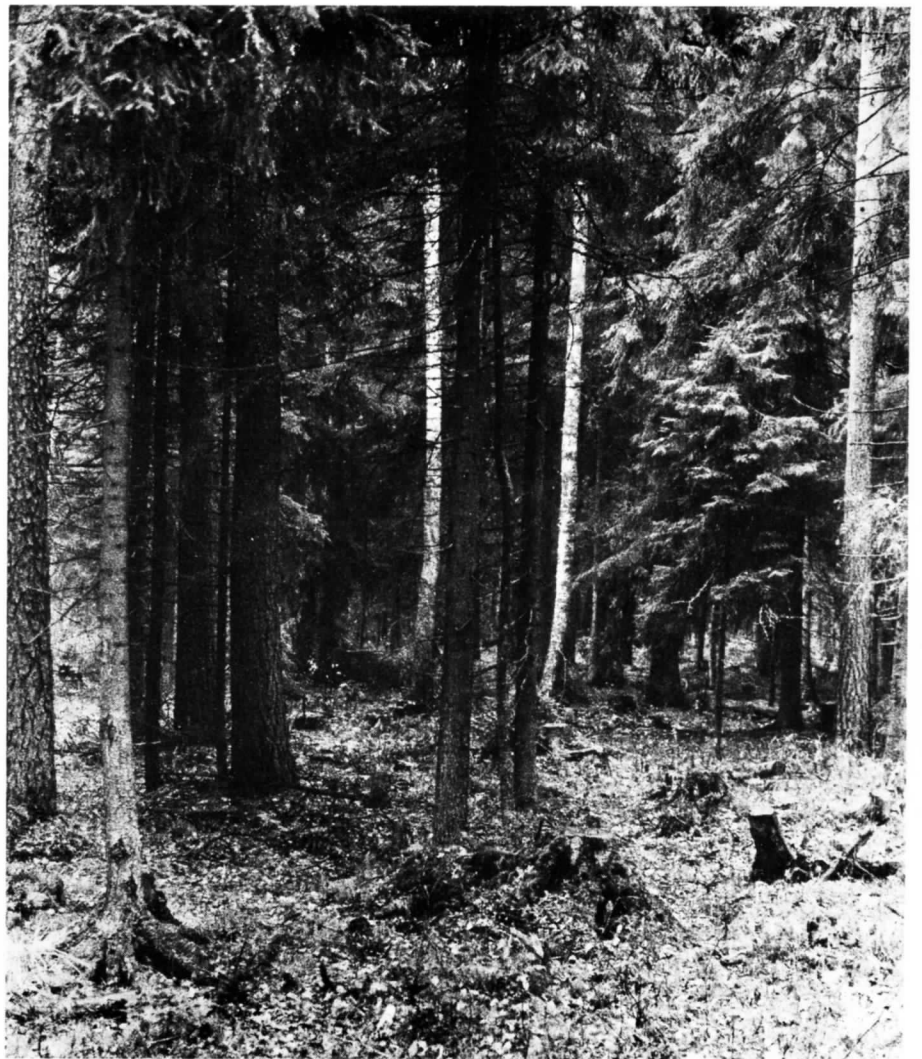
Bild 21 Mellersta delen av Römossen, bevuxen med tall och (till höger) glasbjörk. I bakgrunden skymtar några av hyggerna på Husa. Längst upp till höger löper den nordvästra vägen mot mossen. I skogen närmast flygplanet framgår att graninslaget är stort. utom på de hållmarker som syns nedtill på bilden. Bilden är fotograferad mot nordväst.

Fotograferingsplats och -riktning
för de medtagna bilderna. Bild 14 - 21
har tagits från flygplan.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

LITTERATUR

- Bäckman, L.,
Knutsson, G.
& Rühling, Å. 1978 Vägars inverkan på omgivande natur.
I. Vegetation, mark och grundvatten. -
SNV PM 1068
- Elfström E. 1976 Geologiskt intressanta objekt i Stock-
holms län. - Länsstyrelsen i AB-län,
rapport 1976, nr 12
- Göransson, G.,
Karlsson, J.
& Lindgren, A. 1978 Vägars inverkan på omgivande natur.
II. Fauna. - SNV PM 1069
- Kers, L.E. 1977 Botaniskt värdefulla områden i Stockholms
län. - Länsstyrelsen i AB-län, rapport
1977 nr 2
- Möller, H.
& Stålhös, G. 1974 Geologiska kartbladet UPPSALA SO med be-
skrivning. - SGU ser. Ae nr 10
- Sjöström, J. 1973 Skogshöns i trakten av Römossen, Vada. -
Medd. nr 4:30, Angarngruppen, Stockholm.
- SNV 1975 Översiktlig naturinventering och natur-
vårdsplanering. Råd och anvisningar. -
SNV, Stockholm
- SOF 1978 Sveriges fåglar. - Stockholm
- Sollenberg, P. 1972 Fågelobservationer i Vadaområdet. -
Medd. nr. 3:19-29, Angargruppen, Stock-
holm
- " - 1973 Fågelobservationer i Vadaområdet 1972. -
Ibid. nr. 4:28-29
- " - 1974 Fågelobservationer i Vadaområdet 1973. -
Ibid. nr. 5:34-36
- " - 1975 Fågelobservationer i Vadaområdet 1974. -
Ibid. nr. 6:46-49
- " - 1976 Fågelobservationer i Vadaområdet 1975. -
Ibid. nr. 7:39-40

LITTERATUR (forts)

- Sollenberg, P. 1977 Fågelobservationer i Vadaområdet 1976.-
Ibid.nr. 8:33-34
- " - 1978 Fågelobservationer i Vadaområdet 1977.-
Ibid. nr. 9:42-43
- Stenvång, E. 1977 Römossen - dömd att förstöras. -
Ibid.nr 8:4-9
- Ulfstrand, S. Hur många fåglar häckar i Sverige? -
& Högstedt, G.1976 Anser 15:1-32. Utg. av Skånes Ornito-
logiska förening

Upprop angående skogsområden som kan bedömas vara värdefulla ur fågelskyddssynpunkt

1. Namn: Römossen med omgivande skogsmarker (se karta).
2. Geografiskt läge: Römossen är belägen c:a 3,5 mil NNO Stockholm och ligger c:a 3.5 km NO Vada k:a i Vallentuna kommun.
3. Storlek: C:a 250 ha, varav drygt 100 ha utgörs av sankmark (Römossen), resten är skogsmark.
4. Områdets karaktär: Römossen är belägen inom ett av södra Upplands största sammanhängande skogsområden. Själva Römossen är till största delen bevuxen med tallskog men vissa partier utgörs av öppen sankmark. Naturen kring mossen är varierande. Hällmarken är blandad med fuktiga sänkor och större slutna barrskogsområden. Skogen är till största delen s.k. avverkningsmogen, vilket även sker i viss omfattning. Av trädslagen är naturligtvis gran och tall dominerande. Dessutom finns inslag av björk, asp och al på normalt mellansvenskt sätt. Skogsbruket har bedrivits på vanligt sätt sedan lång tid tillbaka och mindre hyggen av varierande ålder finns i området. Dock har avverkningstakten ökat under de sista åren. Framförallt gäller detta på den västra sidan av mossen, där marken ägs av Stockholms kommun.
5. Markägare: Som ovan nämnts är Stockholms kommun en stor markägare i området. Dessutom finns flera privata markägare.
6. Fågelfauna: Förutom den i mellansvenska barrskogen normalt förekommande fågelfaunan, finns flera arter, vilka får betäcknas som mindre allmänna eller sällsynta i södra Uppland. Bland häckfåglarna kan nämnas duvhök, fiskgjuse, orre, tjäder och järpe. Både orre och tjäder har annars försvunnit eller minskat kraftigt i denna del av Uppland. Bland ugglorna hörs revirhävdande sparv och pärlugglor varje år. Häckning har även konstaterats av båda arterna. Dessutom kan det nämnas att kullar av nötkråka påträffats i området.

Av arter som iakttagits i området under häckningstid, dock utan att häckning konstaterats, kan nämnas trana, lärkfalk, tretåig hackspett, korp och gransångare. Gransångaren har hörts sjunga i området nästan varje år sedan 1968. 1975 misstänktes häckning, vilket dock har konstaterats tidigare (1942 av Sigfrid Durango).

Som helhet kan sägas att området genom sin "vildmarks-karaktär", utgör en utlöpare av den stora nordsvenska barrskogen, vilket även fågelfaunan visar i flera fall.

Uppgifterna ovan har sammanställts av ornitologer, som regelbundet besökt området sedan slutet av 1960-talet. Några direkta häckfågelinventeringar har dock ej utförts.

7. Övriga naturvärden: Dessa är bristfälligt kända. Vad det gäller jägarnas intressen, så finns en god älgstam i området.

8. Kända hot: Det huvudsakliga hotet, utgör en planerad vägsträckning av den nya Norrtäljevägen, som enligt planerna skall gå rakt över Römossen. Man borde utan allt för stora kostnader och svårigheter kunna dra vägen c:a 0,5-1 km söder om mossen. Någon tidpunkt då vägbygget skall påbörjas är ännu inte fastställd men "någon gång under 1980-talet" är sagt.

Beträffande skogsbruket, vore det lämpligt om några äldre skogspartier runt mossen kunde sparas eller att man dämpade avverkningstakten i området.

Stockholm i mars 1976.

Kjell Eriksson

Vallentuna Naturskyddsförening
Gunvor Carlestam
Tel 0762-24895
Gullvivsvägen 4
186 00 Vallentuna

Bilaga 2

1976-11-12

Sida 1 (3)

Till Kommunstyrelsen Vallentuna

Kopia Planeringsrådet

För kännedom
Länsstyrelsen Naturvårdsenheten
Svenska Naturskyddsföreningen: Riksorganisation
Stockholms Länsförbund av SNF

Naturvårdssynpunkter på den planerade dragningen av väg E 3
genom Römossen/Långmossen och kringliggande skogsområde

1. Bakgrund

Vallentuna Naturskyddsförening bildades i januari 1976. Föreningen har till uppgift att enligt Svenska Naturskyddsföreningens program värna om och tillvarataga naturvårds- och miljöintressen inom kommunen.

Römossen/Långmossen är belägen inom ett av södra Upplands största sammanhängande skogsområden. Området har med undantag för ett par smärre platser karaktär av naturskog och är som sådan ovanlig inom vida delar av Stockholmsregionen, som i huvudsak domineras av industriskogar. Själva Römossen/Långmossen är till största delen beväxten med mager tallskog med inslag av öppen sankmark.

2. Allmänt

Den ursprungliga planeringen av den ändrade dragningen för väg E 3 genom Römossen/Långmossen med kringliggande skogsområde gjordes 1965. Sammanträde med markägarna hölls under december 1965. Smärre justeringar gjordes 1967 som ledde till nu gällande sträckning vilken är fastställd i en förenklad arbetsplan. Denna var utställd 1970 och vann laga kraft i juli samma år.

Efter dessa tidpunkter har grundsynen beträffande naturvård och miljöns bevarande väsentligt ändrats genom bl a nyligen genomförd justering av naturvårdslagen, som innebär ett ökat kommunalt ansvar för naturvårdsfrågor. Vidare har genom riksdagsbeslut i dec 1972, då proposition 1972:111 antogs om fysisk riksplanering fastlagts att den fortsatta samhällsutvecklingen skall vila på ekologisk grund och att långsiktiga riktlinjer skall gälla för hushållningen med marktillgångar. Man menar att: "naturvårdssintressena bör enligt de fastlagda riktlinjerna tillmätas stor tyngd som restriktion vid planering av markanvändning bl a därför att de värden, som naturvården representerar inte kan återskapas eller ersättas om de en gång förstörs".

Det torde vara sannolikt, att med tillämpning av nu gällande naturlagstiftning och riktlinjer för planering vägen skulle ha givits en ur naturvårdssynpunkt annan och lämpligare sträckning.

3. Områdets biologi

3.1 Flora

Römossen/Långmossen utgör kärnan i ett större delvis orört barrskogsområde av Norrlandskaraktär, vilket är unikt för Stockholmstrakten. Själva Römossen/Långmossen är av östlig typ och domineras av tall, skvattram, odon och hjortron. De öppna partierna rymmer tuvdund och är kantade med pors. På tuvorna växer vitmossor, rosling och tranbär.

Botaniskt sett är området ej tillfredsställande utforskat. Dock har vissa rariteter konstaterats bl a *Carex hartmani*.

Enligt kontaktad expertis - bl a florist Lars-Erik Kers och prof Torbjörn Westermark - är området av stort botaniskt intresse och bör närmare undersökas. Hela området är medtaget i "Botaniskt värdefulla områden i Stockholms Län", en sammanställning utförd 1974 - 1976 på uppdrag av Botaniska Sällskapet i Stockholm.

3.2 Fauna

Hela området är mycket viltrikt. Ett stort antal viltstråk leder ner till och korsar mossarna. Området torde vara ett av de älgrikaste i Stockholmstrakten med en beräknad bofast stam av minst 30 djur enligt uppgift från jägare. Vid Römossen har älgarna ett antal återkommande kalvningsplatser samt finns inom själva mossområdet ca 60 rådjur. Römossen/Långmossen utgör med sina öppna vattensamlingar ofta besökta dricksplatser för olika djur främst älg och rådjur.

Lodjur har iakttagits och genomkorsar regelbundet området.

Givitvis finns grävling, räv och hare (skogshare) samt övriga för mellersta Sverige typiska däggdjur.

Förutom den i barrskogen normalt förekommande fågelfaunan finns flera arter, vilka får betraktas som mindre allmänna eller sällsynta i södra Uppland. Bland häckfåglar kan nämnas korp, bivrak, fiskljuse, duvhök, skogssnäppa, orre, tjäder, järpe, tretåig hackspett, pärl- och spurvuggla samt horn- och kattuggla. Tjäderbeståndet bedöms ha ökat under senare år.

Av mindre vanliga fågelarter som besöker området kan nämnas trana.

4. Följdverkningar om den föreslagna vägdragningen bibehålls

- Römossen/Långmossens grundflöden kommer att störas, vilket bl a får direkt negativa återverkningar på växt- och djurlivet inom området. Ytterligare en av länets våtmarker förstörs.
- Den stora förekomsten av vilt - främst älg och rådjur - kommer att utgöra en betydande trafikfara måhända av samma eller större dimension än nuvarande väg med sina trafiktekniska brister.
- Skogshönsen (järpe och framför allt orre och tjäder) kommer att försvinna vilket är desto mer anmärkningsvärt då dessa fågelarter redan missgynnas markant av det moderna industriskogsbruket.

Vallentuna Naturskyddsförening
c/å Gunvor Carlestam
Gullvivsvägen 4
186 00 Vallentuna

Bilaga 3

Vallentuna kommun
Ink 19 JAN 1977
Dnr 1976.346 003.681

För kännedom

Till

1976 12 30

Länsstyrelsen i Stockholms län
Naturvårdsenheten

HEMSTÄLLAN

Med hänvisning till bifogade skrivelse hemställer Vallentunakretsen av Svenska Naturskyddsföreningen att Römossen/Långmossen med angränsande skogsmarker i Vallentuna kommun så snart som möjligt avsätts som naturreservat.

Området äger stora biologiska värden som för närvarande hotas av dels en vägdragning, dels skogsavverkning. Därför anser vi det nödvändigt att området snarast ges erforderligt skydd.

För Vallentunakretsen av SNF

Eva Stenvång
Eva Stenvång /ordförande/

- Rovfågel - och ugglebeståndet kommer att kraftigt decimeras.
- Delningen av området enligt den föreslagna vägdragningen innebär ett tillintetgörande av områdets karaktär av naturskog och skogsreservat samt utgör ett direkt ingrepp mot vilt- och fågelbeståndet vilket betyder att ett för Stockholmstrakten mycket värdefullt naturområde förlorar sina märkligaste attraktioner.

5. Sammanfattning

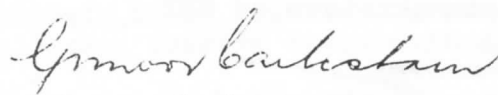
Römossen/Långmossen med kringliggande skogsområde bedöms av Vallentuna Naturskyddsförening med hänsyn till områdets naturskogskaraktär samt rika och delvis unika fauna som ytterst värdefullt ur naturvårdssynpunkt och torde framledes kunna tjäna som referensområde. Med hänsyn härtill överväger Vallentuna Naturskyddsförening att senare inlämna förslag om att området avsätts som naturskyddsområde.

Våtmarkernas antal har drastiskt minskat beroende på bl a utdikning, kalhuggning, vattenreglering och vägdragningar. Därför är det angeläget att framledes skona befintliga våtmarker.

Med hänvisning till ovanstående hemställer Vallentuna Naturskyddsförening att 1970 års beslut angående väg E 3 sträckning genom Römossen/Långmossen med kringliggande skogsområde omprövas och nytt förslag utarbetas för att nå en ur naturvårdssynpunkt lämplig och godtagbar sträckning då målsättningen skall vara att göra minsta möjliga ingrepp i det värdefulla skogsområdet.

Vallentuna Naturskyddsförening är härvid beredd att biträda med synpunkter.

Styrelsen

gm Gunvor Carlestam

Vallentuna Naturskyddsförening
c/o Gunvor Carlestam
Gullvivsvägen 4
186 00 Vallentuna

Vallentuna kommun

Ink 19 JAN 1977

Dnr 1976.346 003.681

För kännedom

1976 12 30

Till

Landshövdingen i Stockholms län

Rörande hemställan till Länsstyrelsen att Römossen/Långmossen med angränsande skogsmarker i Vallentuna kommun avsätts som naturreservat

Vallentuna Naturskyddsförening har i brev till Länsstyrelsens Naturvårdsenhet 1976 12 30 hemställt, att Länsstyrelsen ska ta initiativ till reservatsbildning av Römossen/Långmossen med angränsande skogspartier i Vallentuna kommun.

För närvarande hotas områdets naturvärden av dels den planerade dragningen av väg E3 mot Norrtälje, dels av kalavverkningar bl.a i mossområdet omedelbara närhet.

Det har kommit till Naturskyddsföreningens kännedom att Länsstyrelsen vid ett tidigare tillfälle ställt sig positiv till den planerade vägsträckningen. Då Länsstyrelsens Naturvårdsenhet tillkom först i juli 1967 är det fullt förståeligt att någon av biologisk expertis på Länsstyrelsen utförd bedömning ej kunnat ske.

Den nuvarande planeringen av väg E3 genom Römossen/Långmossen gjordes under 1960-talet. Sedan dess har grundsynen beträffande naturvård väsentligen ändrats. Det är inte troligt att vägen i dagens läge skulle ha getts denna sträckning genom ett stort, sammanhängande skogsområde och dess våtmarker.

Områdets biologiska värden framgår av bifogade skrivelse. Enligt Naturskyddsföreningens bedömning ligger områdets största värde i dess karaktär av stor, sammanhängande naturskog som på grund av sin orördhet hyser en stor viltstam och en för Stockholmstrakten delvis unik fågelfauna.

Att dra en väg rakt genom mossområdet (se karta) får ur biologisk synvinkel bedömas som helt förkastligt. Mossarna med sina angränsande skogspartier av äldre naturskog är biologiskt sett mycket rika, och får betraktas som själva kärnan i hela det stora området. En väg skulle fullständigt förstöra många av skogsområdets biologiska kvaliteter. Framhållas måste också vikten av att avverkningsstakten dämpas, och att äldre skogspartier i hela området sparas.

Vallentuna Naturskyddsförening motsätter sig ej att den nuvarande väg E3 mot Norrtälje ersätts med en ur trafiksynpunkt tryggare och bättre väg, men anser att den planering som gjorts av den nya sträckningen är helt förkastlig och otidsenlig.

Vallentuna Naturskyddsförening hemställer

att Länsstyrelsen snarast ges möjlighet att ta initiativ till reservatsbildning av Römossen/Långmossen med angränsande skogspartier, genom att tidigare av Länsstyrelsen fattade beslut i ärendet tas under omprövning.

För Vallentuna Naturskyddsförening

Eva Stenvång
Eva Stenvång/ordförande/

BIFOGAS:

Skrivelse, karta, yttranden från andra föreningar och ...

BAKGRUND

Allmänt

Römossen/Långmossen med omgivande skogsmarker är belägen ca 3,5 mil norr om Stockholm NO Vada kyrka i Vallentuna kommun. Områdets hela storlek beräknas till ca 250 ha.

Området har med undantag för vissa platser karaktär av naturskog, och är som sådan ovanlig inom vida delar av Stockholmsregionen, som i huvudsak domineras av industriskogar.

Förutom de kalhyggen som finns är området helt oexploaterat.

1960-talets planering och vad som hänt sedan dess

Den ursprungliga planeringen av den ändrade dragningen av väg E3 genom Römossen/Långmossen gjordes 1965. Sammanträde med markägarna hölls i december månad 1965. Smärre justeringar gjordes 1967, och dessa ledde till den nu gällande planen av vägsträckningen, vilken är fastställd i en för- enklad arbetsplan. Denna var utställd 1970 och vann laga kraft i juli samma år.

Under 60-talet togs kontakt med Länsstyrelsen för inhämtande av deras syn på vägdragningen. Av för Naturskyddsföreningen okänd anledning ställde Länsstyrelsen sig positiv till dragning av vägen genom Römossen/Långmossen. Länsstyrelsens naturvårdsenhet bildades i juli 1967, efter detta ställningstagande.

Efter dessa tidpunkter har grundsynen beträffande naturvård och miljöns bevarande väsentligt ändrats. Genom riksdagsbeslut i december 1972, då proposition 1972:111 antogs om fysisk riksplanering, fastslogs att den fortsatta samhällsutvecklingen skall vila på ekologisk grund och att långsiktiga riktlinjer skall gälla för hushållningen med marktillgångar. Man menar att (citat) "naturvårdsintressena bör enligt de fastlagda riktlinjerna tillmätas stor tyngd som restriktion vid planering av markanvändning bl.a. därför att de värden, som naturvården representerar, inte kan återskapas eller ersättas om de en gång förstörts".

Det torde vara sannolikt, att med tillämpning av nu gällande naturvårdslagstiftning och riktlinjer för planering vägen skulle ha givits en ur naturvårdssynpunkt annan och lämpligare dragning.

1976:

Vallentuna Naturskyddsförening bildades i januari 1976. Föreningen har till uppgift att enligt Svenska Naturskyddsföreningens program värna om och tillvarataga naturvårds- och miljöintressen inom kommunen.

Vallentuna Naturskyddsförening har under hösten verkat för att 1970 års beslut angående väg E3:s sträckning skulle omprövas i kommunen, och ett nytt förslag utarbetas för att nå en ur naturvårdssynpunkt klokare dragning. Föreningen har beretts tillfälle att framföra sina synpunkter inför kommunens planeringsråd 28/10 -76. Vidare har en skrivelse tillställts ledamöterna i kommunstyrelsen och planeringsrådet.

Vallentuna kommun har tagit den planerade vägsträckningen under omprövning, och kommunens slutgiltiga ställningstagande väntas i januari-februari. Troligtvis ignoreras den fysiska riksplaneringens riktlinjer, och vägen tillstyrks i sin nuvarande planering.

Stockholms kommuns och övriga markägares planer för utnyttjande av skogsmarken är ej kända. Avverkningstakten har ökat under senare år (se vidare under "Beskrivning av områdets biologi").

BESKRIVNING AV OMRÅDETS BIOLOGI

Flora

Römossen/Långmossen utgör kärnan i ett större, delvis orört barrskogsområde av Norrlandskaraktär, vilket är unikt för Stockholmstrakten. Själva Römossen/Långmossen är av östlig typ och domineras av tall, skvatt-ram, odon och hjortron. De öppna partierna rymmer tuvdun, och kantas av pors. På tuvorna växer olika Sphagnum-arter (vitmossor), rosling och tranbär.

Skogen runt mossarna är till största delen vad man kallar "avverkningsmogen". Delar av skogsområdet har därför kalavverkats, och mindre hyggen av varierande ålder finns i området. Avverkningsstakten har ökat under senare år, speciellt på västra sidan av mossmarken, där Stockholms kommun är markägare. Ett av hyggena ligger i mycket nära anslutning till Römossen/Långmossen.

Botaniskt sett är området ej tillfredsställande utforskat. Dock har vissa rariteter redan konstaterats, bl.a. Carex hartmani.

Enligt kontaktad expertis - bl.a. florist Lars-Erik Kers, Bergianska trädgården, och prof. Torbjörn Westermark - är området i sin helhet av stort botaniskt intresse och bör närmare undersökas. Hela området är medtaget i "Botaniskt värdefulla områden i Stockholm län", en sammanställning utförd 1974-1976 på uppdrag av Botaniska Sällskapet i Stockholm.

Fauna

Områdets största värde ligger i dess zoologiska kvaliteter. Särskilt fågelfaunan är av intresse.

Förutom den i barrskogen normalt förekommande fågelfaunan finns flera arter, vilka får betraktas som mindre allmänna eller sällsynta i södra Uppland. Bland häckfåglarna kan nämnas bivräk, fiskgjuse, duvhök, skogssnäppa, nötkråka, pärl-, sparv- samt horn- och kattuggla, tjäder, orre och järpe. Tjäderbeståndet har ökat under senare år, en utveckling som får bedömas som mycket ovanlig för Stockholmstrakten.

Av de arter som under häckningstid iakttagits i området kan nämnas korp, tretåig hackspett, trana, lärkfalk, gransångare.

Hela området är mycket viltrikt. Ett stort antal viltstråk leder ner till och korsar mossarna. Området torde vara ett av de älgrikaste i Stockholmstrakten, med en beräknad bofast stam av minst 30 djur. Vid Römossen/Långmossen har älgarna ett antal kalvningsplatser. Rådjurestbeståndet beräknas till ca 60 djur.

Lodjur har iakttagits och genomkorsar regelbundet området.

Givetvis finns även grävling, räv och hare (skogshare) samt övriga för mellersta Sverige typiska däggdjur.

Römossen/Långmossen utgör med sina tidvis öppna vattensamlingar ofta besökta dricksplatser för olika djur, främst rådjur och älg.

Några kontinuerliga inventeringar av fågel- och däggdjursfauna har ej hunnit utföras av Naturskyddsföreningen.

Övriga naturvärden

Dessa är ännu så länge bristfälligt kända. Områdets karaktär av orörd naturskog borgar dock för att det bör rymma åtskilligt av intresse, bl.a. entomologiskt.

FÖLJDVERKNINGAR OM D.L. FÖRESLAGNA VÄGDRAGNINGEN BIBEHÅLLS

- Ett stort, sammanhängande och delvis orört skogsområde med rik fauna delas rakt genom sina värdefullaste delar - helt i strid med nuvarande samhällseliga principer att större grönområden ska bevaras.
- Ytterligare en av länets våtmarker förstörs.
- Römossen/Långmossens grundvattenflöden kommer att störas, vilket bl.a får direkt negativa återverkningar på växt- och djurlivet inom området. (Vägverkets förslag att bygga en "trumma" under vägen för grundvattenflödena bedöms av biologisk expertis som orealistiskt, tillämpat på detta mossområde.)
- Skogshönsen (järpe och ffa orre och tjäder) kommer att försvinna då dessa är beroende av orörd och ostörd skog i större, sammanhängande partier. Detta anmärkningsvärt då dessa fågelarter redan missgynnas mycket markant av det moderna industriskogsbrukets metoder.
- Den stora förekomsten av vilt - främst älg och rådjur - kommer att utgöra en betydande trafikfara, måhända av större dimension än den nuvarande vägen i sig själv med sina trafiktekniska brister utgör.
- Ugglebeståndet kommer att decimeras. Det är nu mycket rikt.
- Delningen av området innebär ett tillintetgörande av områdets karaktär av naturskog samt utgör ett direkt ingrepp mot vilt- och fågelbeståndet och dess krav på orörd natur. Ett för Stockholmstrakten mycket värdefullt naturområde förlorar sina märkligaste attraktioner.
- En väg öppnar vanligtvis möjligheter till följdexploateringar av varierande slag - bensinstationer, stormarknader, industrier för att nämna några. Därmed förstörs området än mera.

STOCKHOLMS
ORNITOLOGISKA
FÖRENING

Vallentuna kommun

Ink 19 JAN 1977

Dnr 1976.346 av 3.68/

Stockholm den 3.1 1977

Till

Landshövdingen i Stockholms län

Stockholms Ornitologiska Förening vill härmed uttala sitt stöd för Vallentuna Naturskyddsförenings hemställan till länsstyrelsen i Stockholms län att Römossen/Långmossen med angränsande skogsmarker i Vallentuna kommun avsätts som naturreservat. I sammanhanget kan påpekas att Stockholms Ornitologiska Förening den 29.11 1976 i skrivelse till länsstyrelsen framhållit området som ett ur ornitologisk synpunkt skyddsvärt skogsområde.

Lars Frankenberg

Lars Frankenberg

Ordf.

ANGARNGRUPPEN, c/o Sollenberg
Leksandsvägen 15
191 71 Sollentuna

Postgiro 21 79 69 - 5

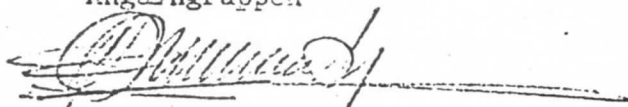
Betr Römossen med omgivande skogsmarker NO Vada kyrka
i Vallentuna kommun.

Angarngruppen har bl a i flera års tid studerat djurlivet i ovanstående skogs- och myrmarker. Skogsområdet mellan Vada och Rö är troligen Stockholmstraktens största sammanhängande obebyggda skog och hyser en rik och för Stockholmstrakten unik fauna.

Speciellt värdefullt är området kring Römossen. Där finns en god däggdjursstan och bland fåglarna bl a skogshöns och ugglor. Under häckningstid har även bl a tretåig hackspett, korp och gransångare observerats.

Naturvärdena försvinner om nya motortrafikleden väg E3 byggs där enl förslaget i Regionplan 73. Därför föreslår vi att området skyddas för framtiden mot all exploatering och att vägen byggs så nära den nuvarande Norrtäljevägen, väg 76, som möjligt.

Angarngruppen

Pelle Sollenberg
Ordf.

Stockholms länsförbund av
Svenska Naturskyddsföreningen

Länsstyrelsen i Stockholms län
Naturvårdsenheten
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Ang. avsättande av Römossen/Långmossen, Vallentuna k:n som naturreservat

Stockholms länsförbund av Svenska Naturskyddsföreningen, som beretts tillfälle att yttra sig över förslag om avsättande av Römossen/Långmossen som naturreservat (remiss 1977-12-22), ber härmed att få framföra följande synpunkter.

En framtida sträckning av väg E3 förbi Brottbys kommer, med nuvarande planerad sträckning, att allvarligt påverka de två mossarna Römossen och Långmossen. Området är av åtminstone regionalt intresse p g a framför allt sitt djurliv (hjortdjur, skogshöns och ugglor).

Vid Tekniska högskolan utarbetas f n ett system för konsekvensbedömning, vilket vi vill applicera på den planerade sträckningen av E3 genom det av Vallentuna Naturskyddsförening föreslagna reservatsområdet (bil. 1). De värderingskriterier, från vilka förändringarna bedöms, är till stor del överförda från SNV Publ. 1975:1, Översiktlig naturinventering och naturvårdsplanering; Råd och anvisningar. Ett hänsynstagande till dessa värderingskriterier kan också ses som ett minimikrav för att uppfylla intentionerna i Prop. 1972:111, Hushållning med mark och vatten, vad gäller avsnittet om ekologisk grundsyn i samhällsplaneringen.

Som framgår av tabellen över värderingen av Römossen/Långmossen enligt detta system framgår, att vad gäller vegetationen noteras ett högt eller mycket högt värde för tre av värderingskriterierna, medan motsvarande siffra för faunan är sju faktorer, d v s samtliga faktorer, där faunan urskilts som eget element. Det geologiska värdet är intermediärt (ligger i en mellanklass efter bedömning av Robert Lagerbäck i översikten av Stockholms läns torvmarker).

Värdeförändringen är för vegetationens del negativ i minst tre fall, medan faunan påverkas negativt i samtliga sju kriterier, därav kraf-

tigt i fem!

De negativa värdeförändringarna skulle, om vägen drogs enligt alternativ skissat av Vallentuna Naturskyddsförening, bli mycket måttlig. Sannolikt skulle endast ett fåtal djurarter påverkas negativt av det buller som trafiken utvecklar (området är även i dag bullerstört av E3 vid vissa vindriktningar).

De värdekriterier, som enligt vår uppfattning skulle påverkas mest av en eventuell vägbyggnad, är kriterierna GENBANK, FUNKTION samt STORLEK OCH FORM, genom att mosseområdet är ett viktigt reproduktionsområde för vilt och skogsfågel. Om vägen läggs i projekterad sträckning, skulle den omindetgöra åtminstone viltets reproduktion i mosseområdet (bullerstörning). Sannolikt skulle också skogsfågeln försvinna av samma anledning. Områdets funktion som födoplats, spelplats och kalvningsområde skulle också till stor del omindetgöras för dessa djurgrupper.

Ser man till kriteriet STORLEK OCH FORM, påverkas området kraftigt i alla sina tre delkriterier (se bil.). Detta beror på, att det ur ekologisk synpunkt är förkastligt att halvera ett stort, enhetligt område, vilket blir fallet med Römossen/Långmossen. Området har i dag en bra form, med ett högt förhållande mellan yta och omkrets. Detta innebär, att området är sammanhängande och relativt cirkelformigt, vilket är positivt. Kommer vägen till stånd delas området i två delar, vilket skulle ge delområden med andra ytegenskaper och kraftigt influerade av buller. Gränsen mellan de två områdena skulle också bli onaturlig. Vägen skulle verka avskärande på djurens rörelser i det "gamla" området, vilket i sin tur kommer att ge ett stort antal viltolyckor, då djuren försöker korsa vägen. Detta kan bara till en del avhjälpas med viltstängsel.

I tidigare diskussioner med vägverket har framhållits det inflytande på områdets hydrologi, som en vägbank tvärs över myrkomplexet skulle medföra. Vägverket har då hävdats, att vägen kommer att läggas på vattendelaren mellan de två mossarna, vilket efter kartstudier kan konstateras vara riktigt. Detta medför dock en ny effekt, som är väl så allvarlig som en störning av områdets hydrologiska förhållanden, nämligen att de tungmetaller och det vägsalt som sprids från den projekterade vägen kommer att spridas åt två håll. Detta innebär, att

påverkan på den omgivande miljön blir avsevärt större, än om man höll sig på endera sidan av vattendelaren.

De motiveringar som finns för byggande av ny E3 är dels att vägdragningen genom Brottby är oacceptabel, dels att utbyggnaden av Kapellskärs hamnkapacitet skulle väsentligt öka den tunga trafiken på vägen. Enligt vår uppfattning är ny sträckning av E3 förbi Brottby nödvändig med tanke på dagens situation i samhället. Då nu emellertid planerna på en utbyggnad i Kapellskär m e m skrinlagts, är byggandet av den nya sträckningen inte längre lika brännande som för bara något år sedan. Enligt vår uppfattning bör därför bygget kunna anstå, tills man projekterat alternativ sträckning i enlighet med Vallentuna Naturskyddsförenings förslag. Enligt Vägverket skulle en sådan projektering ta fyra år i anspråk och då vägen enligt senaste femårsplan skulle få igångsättningsstillstånd 1981, skulle denna projektering medföra en försening med bara ett år!

Sammanfattningsvis anser alltså Stockholms länsförbund av SNF, att Römossen/Långmossen bör avsättas som naturreservat med hänsyn till det djurliv, som finns i området. Vi hemställer därför att länsstyrelsen måtte lägga Vallentuna kommuns yttrande till handlingarna utan åtgärd. Vägverket bör dessutom åläggas att projektera alternativ sträckning enligt VNF:s förslag. Om vägen kommer till stånd i nuvarande planerad sträckning måste det anses som ett grovt och icke försvarbart åsidosättande av intentionerna i Prop. 1972:111, då ett ekologiskt sett bättre alternativ skisserats och då den projekterade utbyggnaden i Kapellskär inte kommer att belasta E3 med tung trafik i den omfattning, som skisserats i tidigare planer.

Stockholm den 1978-01-23

För Stockholms Länsförbund av SNF

(Bo Nylén)

Bo Nylén

Värdering av Römossen/Långmossen, Vallentuna kommun

<u>Värdekriterium</u>		<u>Värde</u>	<u>Värdeförändring</u>
Naturtypens raritet	Vegetation	rart	-
	Fauna	mkt rart	--
	Geologi	intermediärt	0
Naturtypens representativitet	Vegetation	mkt välutbildad	-
	Fauna	"-	--
	Geologi	välutbildad	-
Områdets betydelse som genbank	Flora	rel. liten	0 till -
	Fauna	viktigt	--
Områdets ekologiska funktion	Flora	mindre viktigt	0 till -
	Fauna	viktigt	--
Områdets mångsidighet	Flora	normalt	0
	Fauna	diverst	-
Områdets artrikedom	Flora	normal	0
	Fauna	hög	-
Vetenskapligt värde och värde som undervisningsobjekt	Flora	rel. högt	-
	Fauna	mkt högt	--
	Geologi	rel. högt	0 till -
Storlek och form:			
1. förhållande yta/omkrets		högt	--
2. avskärning		sammanhängande	--
3. gräns		naturlig	--
Orördhet		jämförelsevis orört	--
Grad av mänsklig störning		låg - måttlig	--

Värdeförändring: 0 = ingen förändring
 - = negativ förändring
 -- = kraftigt negativ förändring

STATENS VÄGVERK

Vägförvaltningen i Stockholms län

Tjänsteställe, handläggare

VFBpu, 1.väging Gunnar Lindberg/MSm

Datum

1979-01-30

Ert datum

Beteckning

VFB 341 76:4648

Er beteckning

Ls 11.1211-17-77

Länsstyrelsen i Stockholms län
Naturvårdsenheten
Box 22 067
104 22 STOCKHOLM

LÄNSSTYRELSEN STOCKHOLMS LÄN Naturvårdsenheten	
- 2 FFB 1979 N AB	
11.	1211-17-77
Kommun nr	

B-20381-E3 Väg E3 delen Brottbys - Söderhall

Länsstyrelsen har den 17 januari 1979 på remiss översänt handlingar angående föreslaget naturreservat vid Römossen/Långmossen i Vallentuna kommun.

Av handlingarna framgår att Vallentuna Naturskyddsförening bland annat hemställt att området kring Römossen/Långmossen blir föremål för undersökning av långtidskonsekvenserna på fauna och flora av utbyggnaden av väg E3 genom området. Vallentuna kommun har också uttalat att det är angeläget att föreslagna undersökningar kommer till stånd. Stockholms Ornitologiska förening har likaledes påtalat behovet av en inventering av/och skydd för områdets fågelfauna och andra naturvårdskvaliteter.

I gällande flerårsplan för byggande av riksvägar i Stockholms län finns rubricerade objekt upptaget med byggstart hösten 1982. Genom beslut av regeringen den 28 december 1978 har emellertid objektet tidigare lagts och arbetena med objektet har påbörjats. Vägen avses kunna öppnas för trafik hösten 1981.

För att erhålla ett rationellt byggande måste skogen inom vägområdet avverkas under våren 1979. Arbetena bedrivs av markägarna i egen regi. Enligt uppgift kommer det aktuella området att avverkas redan i slutet av februari 1979. De egentliga vägbyggnadsarbetena kommer att påbörjas under vintersäsongen 1979-80.

Den tidigare lagda byggstarten kan medföra störningar för den planerade inventeringen av framför allt faunan. Av remisshandlingarna framgår dock att de olika inventeringar som redan har skett under de senaste åren har varit så pass omfattande att de kunnat ligga till grund för en framställan att området förklaras som naturreservat. Vägförvaltningen bedömer därför att den föreslagna inventeringen och uppföljningen trots den tidigare lagda byggstarten kan ge önskade kunskaper om ett vägbygges inverkan på djur och växtliv.

Under förutsättning att länsstyrelsen svarar för inventeringens genomförande är vägförvaltningen därför beredd bidra med en kostnad av högst 50 000 kronor för inventeringen.

Vår kontaktman i ärendet är förste vägingenjör Gunnar Lindberg.

Eskil Öberg
Eskil Öberg

Richard Montgomery
Richard Montgomery

Postadress

Fack

171 04 SOLNA

Besöksadress

Hemvärnsgatan 15

Telefon

08-98 01 40

Vallentuna 1979-02-19

Länsstyrelsen
Naturvårdsenheten
Box 22067

102 22 STOCKHOLM

Eder skr 1979-02-05
Eder ref 11.1211-17-77
Amanuens Anders Bergquist

YTTRANDE

angående ansökan om bildande av naturreservat vid Långmossen/Römosse

Vad som framkommit sedan vi överlämnade vår ansökan 1976-12-30 dels av andra remissorgans yttranden, dels av våra egna erfarenheter har ytterligare styrkt oss i vår uppfattning att Römosseområdet är väl värt att skyddas.

Det är därför ytterst beklagligt att under den tid ärendet handlagts beslut fattats ang vägbygget. En seriös och förutsättningslös vägning mellan intresset att bygga väg och intresset att bevara värdefull natur kan således inte komma till stånd. Vi står i viss mån inför fullbordat faktum.

Trots detta anser vi det vara meningsfullt att området väster om vägdragningen (sträckan Brottbymorsta) avsättes såsom naturreservat.

Vi har med glädje konstaterat, att man är beredd göra en naturvetenskaplig undersökning av hur området förändras av vägbygget. För att den första etappen av denna undersökning verkligen skall kunna genomföras denna vår, yrkar vi på att man skjuter på starten erforderlig tid.

VALLENTUNA NATURSKYDDSFÖRENING

Stig Einerth
ordförande

/
Gunvor Carlestam
sekreterare

LÄNSSTYRELSEN
Stockholms län
Naturvårdsenheten
Amanuens Bergquist
08-785 51 32

Bilaga 7

BESLUT

1 (2)

Datum
1979-03-08

Beteckning
11.1211-17-77

Ert datum

01-15

rek+mb

Se sändlista

Vallentuna Naturskyddsförening
c/o Gunvor Carlestam
Gullvivsvägen 4
136 00 VALLENTUNA

Angående bildande av naturreservat vid Römossen/Lånemossen
i Vallentuna kommun

(1 bilaga)

Vallentuna Naturskyddsförening har begärt att länsstyrelsen skall avsätta området vid Römossen/Lånemossen i Vallentuna kommun som naturreservat. Senare har Stockholms ornitologiska förening begärt att länsstyrelsen skall genomföra en inventering av områdets fågelfauna samt föreslå ett lämpligt skydd för områdets ornitologiska kvaliteter.

Vallentuna kommun har avgivit yttrande i ärendet. Sökanden har därefter inkommit med yttrande.

Sedan 1970 föreligger en fastställd arbetsplan för den motortrafikled som skall ersätta nuvarande väg E 3 mellan Karby och Söderhall. Enligt planen skall motortrafikleden förläggas i skogsmark väster om bebyggelsen och korsa Römossen/Lånemossen. Vägbygget har av bl a länsstyrelsen ansetts mycket angelägen då nuvarande väg är klart underdimensionerad.

Regeringen har i december 1978 anvisat extra medel för vissa sysselsättningsbefrämjande vägbyggnadsåtgärder vid statens vägverk. Dessa medel, högst 130 000 000 kronor, skall användas för byggande av väg 73 på delen Handen-Jordbro samt väg E 3 på delen Karby-Söderhall.

För att utreda konsekvenserna på naturen av en vädräning har vägverket ställt sig positiv till en naturinventering av Römossen-Lånemossen området. Verket har ställt medel till förfogande, högst 50 000 kronor, för denna naturinventering som skall omfatta en översiktlig växtkartering, fågelinventering med speciell inriktning på rovfågel och skogshöns, däggdjursinventering samt en vattenkvalitetsundersökning av myrområdet. Inventeringen som kommer att utföras av Kungliga Tekniska Högskolan, institutionen för kulturteknik, skall genomföras under två perioder, först innan vägen byggs och sedan ca 1 år efter det att vägen tagits i bruk.

Utän avgift

Lst Sth H 29 b 1978 06 25 000 80 8

Postadress
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Hantverkargatan 29

Telefon
08 - 785 40 00

Postgirokonto
3 51 72 - 6

Datum
1979-03-08
Ert datum

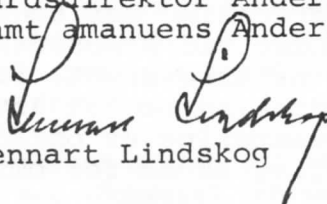
Beteckning
11.1211-17-77
01-15

Länsstyrelsen anser att det inte är motiverat att för närvarande avsätta området som naturreservat.

Länsstyrelsen lämnar ansökningsen utan bifall.

Den som vill klaga över länsstyrelsens beslut skall göra detta skriftligen genom besvär till regeringen, jordbruksdepartementet, enligt bilaga (Formulär H).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsråd Lennart Lindskog, beslutande, tf naturvårdsdirektör Anders Häggblom, länsassessor Bo Bärnheim samt amanuens Anders Bergquist, föredragande.

Lennart Lindskog

Anders Bergquist

Bilaga

Besvärshänvisning (Formulär H)

SÄNDLISTA

Akten 2 ex

Registret

Juridiska enheten

Vallentuna kommun, Box 39, 186 00 VALLENTUNA, rek+mb

Statens naturvårdsverk, Fack, 171 20 SOLNA, rek+mb

Stockholms ornitologiska förening, c/o Frankenberg,

Lomvägen 35, 191 56 SOLLENTUNA, rek+mb

Stockholms länsförbund av SNF, Kungsholmsstrand 125,
112 34 STOCKHOLM

Vägförvaltningen i Stockholms län, Fack, 171 04 SOLNA

Kungliga Tekniska Högskolan, Institutionen för kultur-
teknik, att. Hans-Georg Wallentinus, Fack,

100 44 STOCKHOLM

GR/

H-G Wallentinus
Härdstigen 46
183 42 TÄBY

1979-01-26

Länsstyrelsen i Stockholms län,
Naturvårdsenheten
Box 16 145
103 23 STOCKHOLM 16

Undersökning av ekologiska konsekvenser vid byggande av europaväg E3 genom Vallentuna kommun.

BAKGRUND

Medel har nyligen anvisats för att bygga ny sträckning av europaväg E3 mellan Brottbys och Söderhall i Vallentuna kommun. Den nya vägsträckningen går genom ett hittills tämligen opåverkat naturområde, av många ansett som det närmast Stockholm liggande med "Norrländsterräng".

I området finns en rik viltstam, speciellt älg är rikligt förekommande. Dessutom är fågelrikedomen förhållandevis stor vad beträffar skogshöns och ugglor. Speciellt väl känt är området för sin förekomst av ugglor, där bl a spurvuggla, pärluggla och hornuggla kan nämnas.

Området används som exkursionsmål för skolor och föreningar. Genom området går också Roslagsleden.

BEFARADE EKOLOGISKA KONSEKVENSER

Av de större djuren kommer älg och rådjur att störas kraftigt, då ett av de viktigaste betes- och kalvningsområdena i trakten är det myrkomplex, som benämns Römossen - Långmossen. Den planerade vägen kommer att skära detta område rätt av.

Det befaras att de skogshöns som finns i området (orre, tjäder, järpe) kommer att skrämmas bort av det buller, som produceras under byggnadstiden och senare av passerande trafik. Ugglor anses också påverkas negativt av detta buller.

I övrigt har inte fågel- eller djurlivet behandlats, men det staket, som med nödvändighet måste uppföras längs den nyanlagda vägen, måste innebära en störning för åtminstone hjortdjuren.

Beträffande flora och vegetation antas inte några större negativa förändringar inträffa, utom möjligen i myrstråket. Därför bör vattenkvaliteten undersökas under och efter byggnadstiden. Speciellt kan saltningen vintertid förväntas medföra en viss förändring av vattnets sammansättning, åtminstone under våren.

FÖRSLAG TILL UNDERSÖKNINGSPROGRAM

Undersökningen uppdelas i två perioder, varav period 1 föregår byggandet av vägen och period 2 utgör en uppföljning minst ett år efter det att vägen färdigställts och tagits i bruk.

Undersökningen kan delas upp i tre delundersökningar:

I Fågellivet

Angarngruppen har under en längre tid samlat in fågeldata om Römossen-Långmossenområdet, främst vad gäller ugglor och skogshöns. Detta material har delvis publicerats i Angarngruppens årsrapporter, men materialet bör sammanställas och kompletteras.

Dessutom bör en häckfågeltaxering ske under våren - försommaren för att kunna avgöra om en minskning sker även i småfågelpopulationerna genom vägens byggande. Tidigare inventeringar av detta slag är inte gjorda i trakten, men visst jämförelsematerial kan sannolikt hämtas från pågående, riksomfattande häckfågeltaxeringar.

Beträffande skogshönsen kan upplysningar hämtas hos markägaren.

Detta material utgör den bas, från vilken av vägen förorsakade populationsförändringar kan beräknas.

II Större vilt

Information om det större viltet kan erhållas hos markägaren. Dessutom bör specialister på vägars störande inverkan på viltet konsulteras. Speciellt bör detta gälla staketdragningen längs vägen.

III Vegetationsförändringar och vattenkvalitet

Vad gäller vegetationen, väntas ingen större påverkan utom i den del, som direkt påverkas av vägbygget. Möjligen skulle viss påverkan kunna ske i myrområdet genom vägsaltets påverkan på vattenkvaliteten.

En vegetationskarta för hela det undersökta området bör dock upprättas, inte minst med tanke på häckfågeltaxeringen, där korrigeringar bör göras med hänsyn till ingående biotoper. En mer ingående uppföljning av vegetationsförändringar i myrstråket bör dock göras.

Vattenkvalitetsförändring följs genom att vattenprover tas med jämna intervall före, under och efter byggnadstiden. Det som främst kan väntas påverka myrarna är utflöden av saltbemat dagvatten under och efter vinterperioden. Vidare vet man att det dagvatten, som härrör från vägar innehåller bly från bensinen, samt metaller från däck, dubbar och andra detaljer på bilen. Metallerna påverkar dock, vad man vet, inte växterna i sådan grad att det kan spåras som vegetationsförändringar. Däremot kan föroreningarna få betydelse för djuren.

Speciellt ogynnsamt för myrområdet är att vägen dragits rätt över den vattendelare, som skiljer Römossen och Långmossen.

